

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona,
Egy hónap 2 korona

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona,
Egy hónap 3 k. 40 f.

HIRDTESEK:

Hirdetés polt. sz. egyzet. 20 f.
minden következéskor 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült

vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-

Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, november 26.

Hatalmas mérkőzésünk Lengyelországban.

Budapest. (Hivatalos.) Orosz-Lengyelországban a hatalmas mérkőzés még tart. Csapataink e csatában eddig 29.000 orosz ejtettek foglyul és 49 gépfegyvert, valamint sok egyéb hadianyagot zsákmányoltak. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kivertük az oroszokat Magyarországból.

Budapest. (Hivatalos.) Az Ung- és a zemplénmegyei kárpáti szorosokon betört ellenség visszaverése teljes sikerrel folyamatba vétetett. A hadműveletek jelenlegi állapotában részletekről közléseket még nem adhatunk, de megállapíthatjuk, hogy az orosz szoros újból birtokunkban van és ezzel Ungvármegye megtisztított az ellenségtől és a Zemplén megye felső részébe benyomult orosz hadak is súlyos veszteség közt visszavonulnak. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Változatlan a helyzet nyugaton.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti: Az angolok tegnap nem ismételték meg tengerpart ellen intézett vállalkozásukat. A nyugati hadiszíntéren helyzet változatlan. Arras körül kisebb előrehaladást tettünk.

Összeomlott orosz támadások.

Berlin. A nagy főhadiszállás jelenti: Kelet-Poroszországban csapataink az ellenség összes támadásait visszaverték.

Oroszoknak Varsó irányából ellenünk intézett ellentámadása Lodz—Strichow—Brzescina környékén meghehűsült.

Censtochovától keletre is összes orosz támadások arcvonalunk előtt összeomlottak.

Előnyomulásunk Szerbiában.

Budapest. (Hivatalos.) A déli hadiszíntérről jelentik: Csapataink súlyos harcok között már mindenütt átlépték a mocsaras Kolubara völgyét és a keleti magaslatok ellen intézett támadásban tért nyertek.

Ellenséges tartalék több heves támadását, ellenségnek nagy veszteségeke okozva, visszavertük. Számos szerbet foglyul ejtettünk, számosan pedig átszöktek hozzánk.

Valjevótól délkeletre csapataink Maljon és Subevez hóborította magaslatait harcolva átlépték. Ott tegnap újból tíz tisztet és több mint háromszáz főnyi légénységet elfogtunk és három géppuskát zsákmányoltunk. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Törvényalkotás fegyverzajban

Arad, november 25.

A soha nem látott, eddig még meg nem élt dolgok emlékei közé színesen illeszkedik be a képviselőház mai ülése. A képviselői padsorok egyenruhával tarkítva; azoknak egyenruhájával, akik a törvényhozói hivatást a hazát védő harccal cserélték föl és a katonai szolgálatot rövid időre azért hagyták el, hogy polgárnak maradt képviselőtársaikkal egyetemben olyan törvényhozási intézkedéseket tegyenek, amelyeket a háboru tett szükségessé. A háboru minden törvényen felül áll, annak a parancsai megfélelvezhetetnek. De a magyar alkotmány szelleme a háboru nagy parancsoló hatalma mellett is érvényesül. Valami fölemelő érzés volt abban, hogy amit a háboru a nemzettől kíván, azt a fegyverek zaja közepette, a kivételes állapotban is a népképviselő adja meg, azt a közhangulatot követve, amely a háboru sikere, a teljes győzelem és a győzelmet követő béke érdekében minden elképzelhető áldozatot kész megadni.

A legigazságosabb, legjogosabb áldozatok egyike, amely a mai képviselőházi ülés elé törvényjavaslat formájában került: a vagyonadó. A huszezer koronán felül való jövedelmeket rója meg az új adó, tehát az országnak azt a részét, amely az újabb terhek viselésére leginkább alkalmas. Lehet, hogy a középosztály bizonyos részére nézve valaha ez a huszezer korona is olyan összeg volt, a melyet a társadalmi állással és egyebekkel járó igények egészen fölemésztettek. Azonban a háboru az igények redukálását, a reprezentáció csökkentését vonta maga után. A kik pedig eddig nem huzzák összebb az igényeiket, azok a husz-

ezer koronán felüli jövedelem felhasználásánál kétségtelenül tudnak annyi szükségletet törölni, a mennyinek elhagyásával a hadi adó kikerül. A hadi adót minden census nélkül, osztályozás nélkül kivetni súlyos teher lett volna azon rétegekre, amelyek keresete a háboru következtében megcsappant, amelyek az eddigi adó viselésére is alig képesek és a melyek a háboruval járó köteleességek, emberbaráti missziók támogatása révén ugyis eléggé meg vannak terhelve. A vagyonos osztályt esendben és nyilvánosan érte a szemrehányás, hogy vagy egyáltalán nem, vagy pedig a vagyonukkal arányban nem álló módon vesznek részt a háborus állapot különféle önmegadóztatásában. Nem akarjuk bolygatni, hogy mennyire volt jogos ez a vád, — de ha volt is eddig igazságtalanság, azt kiegyenlíti a törvényhozás által kimondott, hadi célokra rendelt vagyonadó. Nem képzeljük, hogy ez ellen bármiféle hang emelkedhetnék. Ha máskor az adóteher növelése aggasztó jelenség volt, ma, amidőn a nemzet élethalál küzdelme kívánja meg a legmesszebbmenő áldozatkészséget, és amikor a háboru eredménye: a béke idejére várható föllendülés a vagyonos osztálynak fogja leggazdagabb gyümölcseit meghozni, az új adó ellen nemcsak hazafias szempontból, de az igazság elve alapján se lehet kifogást emelni.

A háboru állapota tette szükségessé, hogy a kormány az élelmiszek legmagasabb árának megsabására kérjen fölhatalmazást. Minden háboru nyomában természetes drágulás jár és nem csodálható, ha ez a drágulás ma, a világháboru alatt, elképzelhetetlen

fokra ugrott. Azonban sajnosan kellett tapasztalni, hogy a drágaság már messzebb jutott annál a határnál, amelyet a körülmények indokoltak volna; a drágulást tehát a háborus állapot kihasználása, a jogtalan és büns spekuláció kezdte hatványozni. Néhol helyi rendszabályokkal akartak ezen segíteni, a minek azonban természetesen nem lehetett eredménye. A törvénynek mindenhol elérő, erőlyes eszközökkel végrehajtott intézkedése remélhetőleg újat állja az elfajulásnak és újat állja az olyan vagyon-szerzésnek és illojális keresetnek, amelyet az ország legszegényebb, sőt középsorban levő lakosságának nyomora fizet meg.

És ugyanilyen jogos alapon áll az a törvényjavaslat, amely szerint az állam azoktól, akik fegyvert nem foghatnak, egyéb, képességeik szerint való szolgáltatásokat követelhet. A mikor a nemzet egyik része otthagyja kenyérkeresetét, békés foglalkozását és a tűzvonalba megy, életét és testi épségét kockára téve a hazáért, akkor a nemzet többi részétől is megkövetelheti a haza, hogy adják meg a hadviselésnek a mi a kezük munkájától telik. Zugolódás nélkül, a katonák fegyvertartásához hasonló kötelességérzettel fog ennek a törvénynek engedelmeskedni mindenki, akit az illet.

A parlament, amelynek az igazságot kell hirdetni és teljesíteni, ma valóban az igazság szellemében áll össze. Az igazság háborúja érdekében igazságosan osztotta szét az áldozatokat, amelyeket az ország polgárainak viselni kell és a melyek által a hadbavonultak áldozatkészségéhez lesznek illőek; a vagyonosak számára az új adót, az élelmickek birtokosai és elárusítói számára a kínálkozó nagy haszonról való lemondást és a munkás kezektől azt a munkát, amelyet a háboru szükségessé tesz. Így fog, részint a törvény hatalma által, részint az önkéntes hajlandóság által az egész vonalon érvényesülni a szent elv: mindenki adja meg a hazának, a mi tőle telik és a mit a haza tőle kíván.

Károlyi Gyula gróf miniszteri járvány-biztos. A belügyminiszter a közveszélyes járványos betegségek elleni védekezés hatályosabbá tétele, valamint az e részben az egyes törvényhatóságok által tett intézkedések ellenőrzése végett a pozsonyi cs. és kir. hadtestparancsnokság területére miniszteri biztosi minőségben kinevezett Károlyi Gyula gróf főrendiházi tagot ebbeli megbízatásának további fentartása mellett, egyúttal a temesvári cs. és kir. hadtestparancsnokság területére nézve is miniszteri biztossá nevezte ki.

Horvát képviselők a miniszterelnöknél. Budapestről jelentik: A horvát képviselők közül kettő felkeresték Tisza István grófot és kijelentették, hogy ha a többipárti részről felszólalás történik, úgy ők is nyilatkoznak.

Hadi ülés a képviselőházban.

(Honatyák egyenruhában.)

Tévirati tudósítás.

Budapest, november 25.

A háboru kitörése óta először ma nyitotta meg a Ház kapuit. Több száz főnyi közönség, közöttük előkelő urak és urasszonyok, ostromolták a Ház hivatalait, hogy jelen legyenek ezen az esetleg történelmi fontosságú ülésen. Minthogy azonban a jegyeket már több napra előre lefoglalták, a hivatalnokok mindenkit visszautasítottak. A Házban igen szigorú az ellenőrzés, a folyosókon palotádörök és teremszolgák. A Ház termeit csak most alakították át eredeti rendeltetésének megfelelően. A falakon lévő táblák: „Élelmezési bizottság”, „Ruházati bizottság”, mutatják, hogy tegnap, tegnapelőtt még itt a hadbavonultak családtagjainak segélyezésével foglalkoztak a hadsegítő-bizottság tagjai. Reggel kilenc órakor már kezdenek megjelenni a gyönyörű termek, megjelenik az első képviselő, a függetlenségi Batthyányi Pál gróf, akit az újságírók menten körülögnak. Igen sokan keresik és kegyelettel nézik a Ház egyetlen hősi halált halt tagjának, Dahinten Ernőnek a helyét, amely a jobb oldal utolsó padsorában a száz képviselők táborában van Ciočan és Brandsch képviselők között.

Megjelenik az első egyenruha, Proszly Elemér érkezik csukaszürke népfelkelő hadnagyi ruhában. Az ellenzéki oldalon a Ház elsőnek érkezett katonáját meleg szeretettel üljénzik. Rögtön utána érkezik Kobek Kornél, az önkéntes automobilisták hadnagyi uniformisában.

Nagy feltűnést kelt a tót nemzetiségű Juriga Nándor megjelenése, aki mosolyogva jeleníti ki:

— Azért jöttem, hogy eleven cáfolatul szolgáljak.

Ugyancsak feltűnik Batthyányi Tivadar gróf, aki két és fél év óta nem volt a Házban és a náppárti Zboray Miklós, aki nem volt itt, amióta a parlamenti örök megjelentek.

Igen sok az egyenruha és a civilképviselek meleg óvációban részesítenek minden katonát, aki a harctérről jött. Főként sok a hallgatója a magasabb rangoknak. Podmaniczky Endre bárónak, aki huszárnagy, Fráter Lorándnak, aki huszárszázadosi és Pálffy Sándor grófnak, aki ugyancsak huszárkapitányi egyenruhában van jelen. Zajos éljenzés fogadja Pallavicini György őrgrófot, akinek mellét a signum laudis díszíti, Egry Bélát, aki ötvenkét éves kora dacára népfelkelő hadnagyi, Ráth Endre, Bródy Ernő, Bethlen Pál gróf, Somssich Tivadar gróf, Papp Zoltán, Iklódy Szabó János, Bethlen István gróf tartanak előadásokat egyenruhában a harctéri helyzeiről.

Tisza Kálmán gróf huszárszázadosi uniformisában Hazai Samu gróffal félrevonulva beszélget és nagy tömeg hallgatja az ellenzék most érkezett vezéreit, Andrássy Gyula grófot, Apponyi Albertot, Károlyi Mihályt, Darányi Ignácot és Széll Kálmánt.

A miniszterek közül elsőnek Teleszky János és Harkányi János báró érkeznek, soraik közt sétál Farkas Pál, aki a déli harcokban megsebesült, de azóta már teljesen felgyógyult.

Tisza Istvánt várja mindenki, de még háromnegyed tizenegykor nincs a Házban. Későn éjszaka érkezett Bécsből, igen sokan várták a vasutnál és nagy szeretettel ünnepelték a német főhadiszállásról érkező vezető.

Általános a vélemény, hogy a Tisza István utazásának semmiféle katonai jelentősége nem volt, hanem diplomáciai és a két szövetséges hatalom barátságos jó viszonyát is impozánsul dokumentáló udvariassági tény.

Háromnegyed tizenegykor még mindig nem nyitják meg az ülést, a folyosók most már teljesen tömve vannak, izgatott mindenki és várja az ülés megnyitását. Ghillányi és Jankovich miniszterek érkeznek, majd híre kel, hogy Tisza István gróf már tíz órakor meg-

jelent, de anélkül, hogy az ülésterembe vagy a folyosóra ment volna, egyenesen Szász Károly alelnököt kereste fel az elnöki szobában. Vele tanácskozott, majd felszólította, hogy kérje meg Andrássy Gyula grófot, Károlyi Mihály grófot és Molnár János apátot, az ellenzéki pártok elnökeit, hogy keressék őt föl, fontos ügyek megbeszélése végett.

Körülbelül tíz percig tartott a Tisza-Károlyi-Andrássy és Molnár János tanácskozása, amely után az ellenzék e három vezére félrevonult, hogy egymás között tanácskozzák meg azt, amit velük Tisza tudatott. (Egy estilap tudósítása szerint Károlyi azt jelentette volna ki, hogy ő Tiszával nem tárgyal és helyette Apponyi vett részt a tanácskozáson.)

A társalgóban az összes ellenzéki képviselők bevonásával megbeszélés volt. Ezen Károlyi Mihály tudatta az ellenzék tagjaival, hogy mi volt a megbeszélés tárgya az elnöki szobában. Eszerint a megbeszélés csak a Háznak napirendjére, illetve az ülésekre vonatkozik.

(Az ülés megnyitása.)

Pont tizenegy óra, Szász Károly alelnök megnyitja az ülést. A terem összes lámpái égnek. A karzatok zsufolva vannak közönséggel. Tisza István grófot nagy ovációval fogadják a munkapárt beléptekor. Tisza fekete redingóban van, feltűnően komoly.

Az elnöki előterjesztések után Tisza István gróf jelenti, hogy lejegyzelmesebb királyi kézirat érkezett. Ezután a Ház egybehívásáról szóló királyi kéziratot olvassák föl. Ennek bevégeztével az összes képviselők megéljenek a királyt. A Ház hódoló tisztelettel tudomásul veszi a királyi kéziratot és azt a főrendiháznak átküldi. A képviselőház ülésén történekről lapunk más helyén tudósítunk.

Védekezés a kolera behurcolása ellen

(A járvány bizottság ülése. — Egy új megbetegedés.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 25.

Az északi harctéren folyamatban lévő nagy harcokból ismét megindult a sebesült szállítás az ország belsejébe. Óriási kórházvonatok száguldanak minden irányban és viszik a sok súlyos és könnyebb sebesültet, beteget a katonai kórházakba. A hadvezetőség az ország határain megligylő kórházakat létesített ugyan, hogy a kolera fertőzött helyeken megsebesült katonák a járványt ne hurcolhassák be az országba, de a harctéri helyzet sokszor olyan, hogy a szükség a törvény felé kerekedik és a határon nem lehet a karanténrozást teljes szigorúsággal végrehajtani. Ezért a helyi hatóságokra hárul az a nehéz kötelesség is, hogy az ilyen esetekben kettőzött erővel óvják a város közönségének érdekeit.

Arad város került ilyen helyzetbe. Varjassy Lajos polgármester ma délután öt órára összehívta a járvány-bizottságot, hogy a súlyos helyzetben hallassa szavát. Az ülésen Tisch Mór dr. főorvos bejelentette, hogy a kolera-barakkban gyógykezelt három trénkatonát gyógyultan elbocsátották, de november 20 án egy Kisszentmiklósról irányított loállományt kísérő huszár, kolera-nyanus tünetek között megbetegedett és a vizsgálat eredménye szerint pozitív kolera beteg.

Tehát a járvány-kórházban most ezt a huszárt ápolják. Az óvintézkedések megtörténtek, a vele érintkezetteket izolálták, a vaggont fertőtlenítették.

— Hanem ennél is nehezebb helyzet állott elő — mondotta a főorvos — az által, hogy az újabb sebesült szállítmányok fertőzött helyről érkeznek és a sebesülteket nem figyelték meg. Ma este is érkezik több száz sebesült, akiknek érkezését sürgönyben jelezték azzal a megjegy-

zessel: *Infekcioisfrei aber nicht beobachtet.* (Fertőzés mentesek, de nincsenek megfigyelve.) Kérte a főorvos Teodorovits főorvost és és Vraciu törzsorvost, hogy az érkezőket ne osszák szét a város belsejében szétszórtan lévő kórházakban, mert az egész várost kiteszik a fertőzés lehetőségének. Szeretné, ha csak a honvédhuszár laktanyát, a városligeti kórházat és a polgári iskolát használnák fel ezek elhelyezésére.

A főorvos és a törzsorvos kijelentették, hogy mindent elkövetnek a főorvos kérelmének teljesítésére, de csak a lehetőség határain belül tehetnek ígéretet, mert nem tudhatják, hogy mennyi sebesült érkezik még a napokban.

A főorvos ama kérelmére, hogy a huszárlaktanyában lévő koresmát kolera kórházzá alakítsák át, Vraciu dr. kijelentette, hogy ez 48 órán belül megtörténhetik. Az olyan katonák részére pedig, akik gyanus helyről érkeznek, de csak egy éjjelt töltenek Aradon, a vasút közelében keresnek egy üres házat és azt szállásul rendezik be. Ha ez nem sikerülne, akkor Teodorovits dr. főorvos elterjesztést tesz a katonai parancsnokságnak, hogy a vásártéren építtessen egy husz ágyas, fűthető barakkot.

Végül a főorvos jelentést tett a járványos betegségekről és minthogy az iskola gyermekek egészségi állapota ezidő szerint kielégítő, az iskolák bezárására szükség nincs.

Veszedelembe került huszár-század.

(Rutének csapdája. — Elpusztított falu.)

Az északkeleti harctérre küldött munkatársunk ma visszatért keleti Galiciából, ahol október vége óta együtt járt harcban álló csapatainkkal és színes, érdekes tudósításokban számolt be huszársaink, lengyel légionáriusaink életéről. Ezekből a harcoktól időközben messzire került a főharctér és a Kárpátokat is más vidéken keresik föl most az orosz csapatok. Kiküldött munkatársunkat tehát visszahoztunk, hogy később olyan helyről kezdhesse meg újra tudósításait, ahol érdekesebb események vannak.

Már-már úgy látszott, hogy M., a galíciai falu, ahol legutóbb sátorfánkat felütöttük, állandó téli tartózkodásunk lesz. A. kadett, akit a lengyel légiótól mint tolmácsot osztottak be a huszáreskadronhoz, lelkenedezve mondotta:

— Majd meglátjátok milyen pompásan fogjuk itt magunkat érezni a milyen egészségesek leszünk valamennyien. Jobb levegőt, mint az itteni, télen el sem lehet képzelni a sok szórakozásunk is lesz. Mindenekelőtt szánkót szerzünk, de a legpompásabb lesz, ha majd szki kirándulásokat teszünk. Két-három nap alatt megtanultok valamennyien a jövő héten már kirándulást teszünk a Hoverlára.

Az ötlet nagyszerűnek tetszett a szki-talpakért rögtön koozi indult a legközelebbi — mindenestre százharminc kilométernyire fekvő — városba. Addig is, hogy valamivel teljék az idő, meg, hogy — amint a hadnagy mondotta — „a huszárok el ne kanászosodjanak”: Reitschul.

A napfényes, gyönyörű téli délelőttön körbe-körbe lovagolnak már a huszárok, amikor egy ordonánc érkezik:

— Az excellenciás ur azonnal kéri a hadnagy urat!

H. hadnagy indul s mi tisztában vagyunk, hogy a rasznak legalább egy-két napra vége.

H. visszaérkezik s rögtön kiadja a parancsot:

— Egész eskadron nyergelni!

Aztán néhány szóval elmondja, mi készül. Kundschafterektől jelentés érkezett, hogy az oroszok, akiket más oldalról szorongattak, kiűrtették D—a községet és D—n-be vonultak vissza. A század feladata, hogy D—a-t birtokba vegye és D—n-t egész környékével együtt felderítse. A feladat nehéz, mert a falu minden háza kitűnő buvóhely lehet egy-egy ellenséges kisebb csapatnak.

A század elindult, magam maradok, de gondolatom folyton velük van. Másfél óra mulatán a K. magaslattól megdördülnek a mi ágyaink is, úgy látszik, ütközet fejlődik ki. Az ágyudörgés fél óra múlva megszűnik, de mi van a huszárokkal?

Végre megkapom arra is választ, egy huszár jön vágatva vissza, akit mindjárt faggatóra fogok.

— Borzasztó helyzetben voltunk — mondja. — Eljutottunk D-áig, ahonnan óvatosan haladtunk előre. Elöl ment két Spitzeneiter, utána száz lépés távolságban egy nyolc lovasból álló patrul, azután az eskadron. A Spitzeneitek, még a patrul is akadálytalanul jutott be a faluba, amikor azonban az eskadron bent volt, minden oldalról örült lövöldözés kezdődött ránk. Nagy köd volt, nem láttunk semmit, de olyan közel voltunk hozzájuk, hogy még a vezényszavukat is hallottuk. Különös véletlen, hogy csak egy ember maradt el közülük, de az sem a mi ezredünkéből való.

A huszár, aki elmaradt, egy aradi ezrednek egy idegen városban lévő osztályából való. Még két hónappal ezelőtt szakadt el egy ütközet közben kilenc társával együtt ezredétől a sok bolyongás után végre rák akadt, a mi huszársainkhoz csatlakozott.

Estére azonban visszatért ez a huszár is. A lova megsebesült s elesett, ő elájult, azonban amikor magához tért, betápaszkodott egy parasztházba, ahol elrejtették, a sötétség beálltaival azután kerülő uton visszatért hozzánk.

Kétségtelennek látszott, hogy árulás történt: rutének becsalták hamis hírrel az oroszokat rejtgető D—a községbe huszársainkat. A huszárok visszatérése után megdördültek ágyaink és gránátok, srappellek kergették ki az összeomló d—ai házakból, templomból az oroszokat.

Zádor Jenő.

Vidéki városok

a hadikölcsönre.

(Arad az első helyen. — Ezer millió a kölcsön összege.)

Az Aradi Közlöny tudósítója...

Arad, november...

A magyar hadikölcsön jegyzéseinek összehasonlása még mindig nem fejeződött be. Az ország minden részéről érkeznek a jelentések a pénzügyminisztériumba és egyre újabb milliókkal növelik az összehalmozódó milliók sokaságát. Annyi már megállapítást nyert, hogy a főváros nagy pénzintézeteinél eddig nyolcszázhuszonöt millió korona értékű hadikölcsönkötvény jegyzését mutatták ki. Miután a egyes intézetekhez még mindig érkeznek új utalt jegyzések: kétségtelen, hogy a 825 millió még nem végleges eredmény. Azonkívül számoltató, tízmilliókra menő összegeket mutattak ki az ország minden részéről, ahol nagyobb városok közgazdasági és pénzügyi központjaiban szintén bőséggel nyilatkozott meg a magyar közönség áldozatkészsége. Nem számítanak tehát tulzottnak és alaptalanul azok, akik a magyar hadikölcsön aláírásai végső eredményeként elérik az egy milliárdot. Az osztrák hadikölcsön előreláthatóan mástól milliárdon felel, lesz, úgy, hogy a monarchiában összesen két és fél milliárd koronát ér el a hadikölcsönjegyzés.

Árnyékban a következő jegyzések történtek:

Arad	19.500.000
Pozsony (hétfélig)	19.328.000
Temesvár	18.837.000
Szeged	15.963.000
Szabadka	12.500.000
Győr	12.100.000
Sopron	12.083.000
Debrecen	12.000.000
Nagyvárad	8.000.000
Kolozsvár	7.428.000
Pécs	7.000.000
Eger	7.000.000
Miskolc	6.900.000
Fiume	5.000.000

A jegyzések sok helyen még nincsenek teljesen összeállítva, de nagyobb eltérés a fenti arányokban aligha lesz. Arad, Pozsony és Temesvár egy vagy más sorrendben feltétlenül a legelső helyen lesznek a husz millióhoz közel járó jegyzéssel.

Teleszky János pénzügyminiszter leiratot küldött Márkus Miksának, az Újságíró Egyesület elnökének, melyben köszönetét fejezi ki a magyar sajtónak a hadikölcsön körül kifejtett tevékenységéért.

A magyar sajtó odaadó, önzetlen, lelkes munkája tette lehetővé, hogy a hadikölcsön ilyen, minden várakozást felülmúló sikerrel végződött és ezért hálás köszönetét, legnagyobb elismerését fejezi ki a pénzügyminiszter a toll minden munkásának, aki ebben közreműködött.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság aradi felei és tisztviselői 46 950 korona hadikölcsönt jegyeztek.

Medgyesbodzásról a következő jegyzések történtek: Község törzsvagyona alapja 2200 korona, Község munkáss. alapja 2000 korona, Község ebadó alapja 500 korona, Baráth Jánosné földmives 1000 korona, Kurucz Jánosné földmives 1500 korona, Pálfi Márton napszámos 250 korona, Toját János földmives 200 korona, Frank Antal földmives 200 korona, Süli Menyhért földmives 200 korona, Süli Menyhértné földmives 200 korona, Kéry Sándor jegyző 200 korona, Kéry Sándorné övőné 100 korona, Németh Ádám földmives 100 korona, Ifj. Deák József földmives 100 korona, Szatarné Mihály napszámos 100 korona, Ács János földmives 500 korona, Horváth Mihály földmives 50 korona, Miklós János földmives 50 korona, Kusler György földmives 50 korona, Klein Rezső kereskedő 50 korona, Fein Salamon kereskedő 50 korona, Vermes Béla aljegyző 50 korona, Fekete János földmives 50 korona, Rónai kath. plébánia 12.000 korona. Összesen: 23.700 korona.

Oroszok veresége a Kárpátokban.

(Győzedelmes csaták Lengyelországban. — Az angolok is elismerik az oroszok vereségét.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest—Krakó, november 25.

Menekülnek az oroszok Zemplénből.

BUDAPEST: A sajtóhadiszállásról jelentik: Zemplénmegyéből az oroszok fejvesztetten menekülnek. Sokat elfogtunk és nagy veszteségeket okoztunk. Az oroszok szétszórta futnak a határ felé.

Egyik haditudósító ezt jelenti Kassáról:

Az észak-keleti Kárpátok több hágóján, kisebb orosz csapatok törtek be. Az egyiket tegnap előtt és tegnap csapataink teljesen visszaverték úgy, hogy futva menekültek vissza a határ felé.

Azok a számra nézve nem jelentéktelen lovascsapatok, a melyek trén nélkül próbáltak előrenyomulni, szintén csak néhány kilométernyire fognak továbbjutni, miután csapataink már akcióba léptek ellenük.

Kassán és az egész felvidéken teljes a nyugalom és az oroszok betörését csak epizódoknak tekintik, a melynek jelentősége nincs.

Egyik kiváló hadseregszereplőnk tegnap kijelentette, hogy semmiféle aggodalomra nincs ok és hogy mindenütt, ahol az oroszok a szorosokon előre hatoltak, tervszerűen, alkalmas helyen és időben meg fog történni az ellenség visszahívása.

A polgári hatóságok valamennyien helyükön vannak és folytatják hivatalos tevékenységüket.

Az oroszok először a galíciai Lutkóvból indultak el és a mi csapatainkra Vidrany előtt akadtak. A környékbeli lakosság a halálra figyelmeztetésére már előzőleg szép rendben az ország belsejébe vonult. A lakosság mindig nyugodt maradt, mert tudta, hogy a kellő helyeken megfelelő haderőnk várja az előrenyomuló oroszokat. A veszélyeztetett helyekről érkező utasok a menekülőknél mindenfelől azt a hírt hozták, hogy az oroszok kénytelenek visszavonulni. Állítólag nagyobb számú orosz sereget csapataink teljesen bekerítették és megadásra kényszerítették.

Ungmegyébe csak kisebb csapatok nyomultak. Ezeket hamarosan kiszorították. Zemplénmegye északi részébe nagyobb orosz erő jött, azonban nagyon gyorsan végeztek velük és megverve szorítják őket vissza a határra. A vonat Homonnán túl Hoskócig közeledik.

Ma kisebb harcok voltak a határ mentén, amelyek minden bizonyossággal csapataink győzelmét fogják eredményezni és kedvező pozícióknál fogva teljesen reménytelenné teszi az oroszok kalandos próbálkozását, amellyel egyszer már alapos kudarcot vallottak.

Megverve az orosz offenzíva.

KRAKÓ. Nemcsak az orosz offenzíva van megverve, hanem a szövetségesek ellentámadása is győzedelmes. Csak az kérdéses, hogy külső körülmények a győzelmet mennyire engedik kihasználni.

Nyílt terepen folyik a csata.

KOPENHÁGA. A Berlingske Tidende londoni távirata szerint a lengyel-

országi időjárás megnehezíti a fedezékek készítését. Nyílt tábori oszta folyik.

Saját népüket pusztítják az oroszok.

Bécs. Kalióba visszakerült oroszok mindent kiraboltak saját földjükön. Az ellenállókat agyonlőtték.

Ágyunaszádót zsákmányoltunk a Visztulán.

Bécs. *Fremdenblatt* jelenti Krakóból: Utólag jelentik, hogy a legutóbbi Varsó előtti harcokban a német csapatok többek között egy orosz ágyunaszádót zsákmányoltak a Visztulán. Az ágyunaszádót elpusztították, legénységét foglyul ejtették.

Orosz jelentés a nagy csatáról.

Genf. Az orosz vezérkar jelenti: Az utolsó napokban mindkét fronton, a Visztula és Warthe között, valamint a Czenstochau-Krakó vonalon kifejlődött akciók. Ezek a harcok igen hevesek és szakadatlan kölcsönös offenzívát jelentenek. Kelet-Poroszországban az orosz csapatok megtámadják az erős német állásokat. Angerburgtól keletre a német futóárkok háromszoros vashálóval, víziárkokkal és vertikális vashálókkal vannak ellátva. Angerburgtól hét versztnyre keletre és a Druwelno és a Tyokla tó közti úton lévő állások egy részét elfoglaltuk.

Pétervárról hivatalosan jelentik: A Visztula-Warthe és a Czenstochau-Krakó fronton tovább folynak a harcok. Nyugat-Galiciában folytatjuk előnyomulásunkat. Kelet-Poroszországban rövid fegyvertűz volt.

Angol tudósítás a lengyelországi harcokról.

Kristiania. A londoni „Morning Post” tegnap pétervári levelezőjének következő táviratát közölte: A németek folytatják előnyomulásukat Thorntól a Visztula mindkét partján és már csak néhány napi utra vannak Varsótól. Egyidejűleg az orosz csapatok beljebb hatolnak Kelet-Poroszországba. Katonai szempontból csak nehezen lehet megérteni, hogy tulajdonképpen mit is akarnak a németek Varsó elleni előnyomulásukkal. De lehetséges, hogy Varsó elfoglalását politikai szempontokból tudják hasznosítani. Oroszország politikai körében ugyanis azt hiszik, hogy a németek most különösen azon vannak, hogy egy új győzelemmel imponáljanak a semleges államoknak. (1) Ezáltal azt remélik, hogy talán Svédországot és néhány balkáni államot Németország oldalára tudnak hozni. A németek lengyelországi új inváziójuknál legjobb csapataikat használják. Az oroszok harcolva visszavonulnak, míg elérik azt a pontot, ahonnan Nikolaj nagyherceg a döntő ütközetet fel akarja venni. (Elnnek a helynek a megválasztása azóta, már rég nem az ő akaratától függ.)

Amsterdam, november 25. A „Daily Mail” pétervári levelezője táviratozza lapjának: Mikor a németek Lodzot elhagyták, a lakosok azt remélték, (?) hogy jöllehet „a viszontlításra” szóval bucsuztak, utójára látták őket. Most megint folytatják a németek az orosz jobbszárnyra gyakorolt nyomásukat és előőrseik már kellemetlen közelségben vannak Lodzhoz. Mindenesre tekintetbe kell venni, hogy a németek megint ott a vidéken vannak, ahol az utak nagyon rosszok és ahol korábbi kísérleteik már eselődést hoztak számukra. Az is meglehetősen, hogy az oroszok centrumukat Czenstochau és Krakó közt előbbre viszik és Kelet-Poroszországban is előnyökhöz jutnak. Érdekes találkozás, hogy az oroszok Kelet-Poroszországban ugyanazon az úton nyomulnak előre, amelyen korábbi betörésükkor már meneteltek és a németek is ugyanígy vannak Lengyelországban. Több helyen megint meg-

szállották régi lövészárkaikat; a friss csapatok a régi küzdelem maradványai között táboroznak és halott bajtársaik emléke tüzei őket. Jöllehet a németeknek a szuronyoktól való féltelméről szóló hírek nagyon tulzoltak, tény, hogy a németek nem osztják az oroszok előszeretettét, a kézi tusát illetőleg. Tudják ugyanis, hogy kegyelmet alig várhatnak, különösen most, amikor a németek által megölt foglyokról (12) elterjedt hírek miatt az oroszok nagyon el vannak keseredve.

Visszavonulnak a franciák

(Uj haditerv. — Ellentétek a francia és az angol érdekek közt.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Zürich—Páris, november 25.

Kitelelnék a németek Flandriában.

Stockholm. Párisból jelentik a *Berlingske Tidende*-nek: Nyugat-Flandriában, eltérve az Yperntől délre elterülő harctérről, egyelőre szünetelnek a hadműveletek. A szövetséges seregek hadvezetősége meggyőződött róla, hogy a németek a lövészárkok mögött barakkokat és kunyhókat emelnek. Nyilvánvaló, hogy a német sereg az áttelelésre készül.

Blankenberghe bombázása.

Rotterdam. A *Rotterdamse Kourant* jelenti Oostburgból: Tegnap reggel közölte Blankenberghe lakosságával, hogy hagyják el a községet, mert a partvidék bombázása várható.

Az ostromolt Verdun.

Páris, (Rómán át.) A *Petit Parisien* egyik munkatársának sikerült bejutnia Verdunba és észleleteiről ezt a tudósítást küldte lapjának:

— Mióta a háború kitört, Verdunban a városi élet teljesen megbénult. A város tizen-nyolcezer lakosa közül ma csak kétezer tartózkodik ott. A forgalom megszűnt, teljes lehetetlenség a városba bejutni, még azokat is felülvizsgálják, akiknek engedélyük van.

— Az üzleteket már este hat órakor bezárják és nyolc óra után senkinek sem szabad az utcán tartózkodnia. Ez az intézkedés azért történt, mert amint az est leszáll, minden nap megkezdődik az ágyúzás, amely egész reggelig tart. Verdun a német léghajók is gyakran bombázzák.

A franciák új haditerve.

ZÜRICH: A Berner Bund katonai szakértője megállapítja, hogy a francia harctereken észlelt tünetek a francia hadvezetés egész haditervének megváltoztatására engednek következtetni. Minden jel arra vall, hogy a francia vezérkar a lehető legnagyobb sietséggel iparkodik a francia haderőket a várgyűrű: Belfort—Epinal—Longres—Dion és Bézaceon vonalára és tovább a Morvanra egyesíteni, amely hadállás egyaránt fedezi Franciaország déli és nyugati részét. Ez a visszavonulás azt jelenti, hogy a francia főhadvezetőség a csatorna védelméről lemondott. De jelenti azt is, hogy a francia hadvezetést az a fontos körülmény befolyásolja, hogy az angol érdekek bizonyos tekintetben ellentétben állanak a francia érdekekkel.

Nem jönnek japánok a francia harctérre.

Brüsszel. Azon a tanácskozáson, amelyet Poincaré és Millerand hadügyminiszter Dünkirchenben lord Kitchennel tartott, elsősorban arról volt szó, hogy mi módon hozhatnának japán csapatokat a francia-belga harctérre. Lord Kitchener ezt a tervet többféle okból keresztülvihetetlennek mondta, de azért Bordeaux és London között tovább folynak a tanácskozások.

Várják az angolok a német támadást.

Hága. Az angol lapok várják a német akciót az angol partok ellen. A lakosságot franktireur harcra biztatják fel.

Letartóztatott hazaáruló képviselő.

(Háborus törvényjavaslatok. — Új jövedelmi adó. — Élelmiszerek árának megállapítása. — Hadbavonultak segélyezése.)

Távirati tudósítás.

Budapest, november 25.

A képviselőház mai ülésén, amely csak formális volt, az elnök megnyitó beszédén kívül csak törvényjavaslatok beterjesztése történt. Az elnöki előterjesztések során azonban szenzáció is várt a Háza. Az ülésnek erről a részéről a következőket tudatjuk:

Az elnök — a jelenlegi állapotokra való tekintettel — minden különös utalás nélkül indítványozza, hogy a július utolsó napjaiban kitiltott képviselőket, név szerint: Polónyi Gézát, Fernbach Károlyt, Palugyay Móricot, Polónyi Dezsőt és Sámegi Vilmost ezen határozatnak hatálya alól mentse fel. (Zajos helyeslés a jobboldalon)

(Hódolat a királynak.)

Szász Károly elnök: Amidőn tanácskozássainkat a haza javára folytatjuk, nem feledkezhetünk meg arról a nagyszerű és felemelő lelkesedéstől, amely az egész országot áthatja és vitéz katonáink hazaszeretétől, hűségéről és ragyogó hősi tetteiről.

Indítványozza, hogy hódoló táviratot küldjenek öfelségéhez és Frigyes főherceghez, kifejezve azt az őszinte csodálatot, azt a nemes büszkeséget és azt a rendíthetetlen bizalmat, amellyel a magyar képviselőház a hadsereg dicső küzdelmét nézi. Méltatja azután a szövetségi hűség fényes példáját, amelyet a hatalmas német birodalom fenkölt császárával együtt tanusít, és azt a fegyverbarátságot, amely közöttünk és az ottomán nemzet között van.

Az elnök ezután elparentálta X. Pius pápát. Károly román királyt, akinek személye nálunk osztatlan tiszteletnek örvendett. A román kamarának táviratozott, melyre meglepő válasza érkezett. Azután jelentette az elnök, hogy a Háznak hetvenkét tagja katonai szolgálatban kitüntetést nyert, Zolán Gyula díszes elismerést kapott. Előléptek: Eszterházy Mór gróf és Pallavicini György őrgróf, Andrássy Géza, Bolgár Ferenc és Solymosy Ödön, Beöthy Pál, Tisza Kálmán, Andrássy Sándor. (Eljenzések.) Elparentálta ezután Dakinten Ernőt, aki szeptember hatodikán a déli harctéren Kupinonán hősi halált halt. Új választást még nem irt ki, mert a halálhír hivatalosan megerősítve nincs. Százhetvenhét képviselő nem katonai hadicélokot szolgál.

(Hazaáruló horvát képviselő letartóztatása.)

Ezután bejelenti, hogy Szentiványi Miklós és Sulyovszky Gusztáv képviselők meghaltak. Jegyzőkönyvben örökíti meg emléküket.

Bemutatja a miniszterelnök átiratát, amely szerint Pejacevics Tivadar gróf akadályoztatása tartamára a horvát miniszter teendőivel őt bízta meg a király. Bemutatja Károlyi Mihály gróf és Keglevich Gyula gróf képviselők mandátumáról való lemondását. Az egyik helyébe Mayer Jánost, a másiknak helyébe Okolicsányi Lajost választották meg.

Beszámol Jenő főherceg Budapesten tett látogatásáról, majd jelenti, hogy a kivándorlási bizottságban két hely üresedett meg és ezeknek a helyére az elnök által kijelölt husz tag közül fognak választani.

Ezután a Ház élénk figyelmébe közben jelzi, hogy a házszabályok 182. szakasza értelmében a mentelmi bejelentéseket közvetle-

nül a mentelmi bizottsághoz tette át. Jelzi, hogy egy hivatalos megkeresés érkezett hozzá egy képviselő: Budiszavljevics Szergej mentelmi jogának felfüggesztése iránt a báni kormánytól. A miniszterelnök azután, minthogy az államérdek követelte, átiratban értesítette őt arról, hogy Budiszavljevics Szergejlet hazaárulás vádjá miatt azonnal letartóztatták. (Általános helyeslés.)

Azért történt ez az intézkedés, mert a mentelmi jogot oly időszakban kellett felfüggeszteni, a mikor a törvényhozás a mentelmi jog felfüggesztése iránt azonnal nem tehetett lépéseket. A miniszterelnök precedensre is hivatkozik. 1876-ban Miletics Szvetozár képviselőt ugyanilyen körülmények között helyezték őrizetbe.

A Ház ezt a bejelentést vita nélkül tudomásul veszi.

(Háborus törvények.)

Elnök: A miniszterelnök kíván szólni.

Tisza István gróf miniszterelnök: Van szövegem a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekre alkotott 1912. évi 63. t.-c. kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot benyújtani. Kérem, méltóztassék a nyomtatásban beadott javaslatot szétosztani és előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából a közigazgatási és igazságügyi bizottsághoz utasítani, a mely bizottságok ezt a javaslatot együttesen fogják tárgyalni.

Ezután benyújtja a miniszterelnök 1913. évi IV. t.-c. kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot, a mely a választott bíróságok egyezményeinek módosítását tárgyalja. Majd jelentést tesz az 1912. évi XXXI. és 1886. évi XX. t.-c. értelmében arról, hogy a kormány a rendkívüli eseményekre való tekintettel intézkedett, hogy a honvédséget és a népfőkelőket a határon kívül vihessék.

Jelentést tesz a háboru esetére szóló kivételes hatalom igénybevételéről, végül előterjeszti a számvérvőszék elnökének két jelentését.

(Hatósági ármegállapítás, közüzemek lefoglalása.)

A kivételes intézkedésekről szóló törvény módosításáról előterjesztett törvényjavaslatban a kormány felhatalmazást kér, hogy bizonyos cikkek árát hatóságiilag megállapíthassa és hogy az erről szóló törvény akként módosíttassék, hogy ne csak az ott felsorolt cikkekre, hanem minden közszükségleti cikkre nézve hatósági ármegállapítás történhessék. A magasabb árakat kérők havi elzárására, százszáz koronáig pénzre büntethetők.

A javaslat annak elrendelését kéri, hogy a kormány a közszükségleti cikkek készleteinek bejelentését követelhesse.

Ugyancsak felhatalmazást kér a kormány, hogy életszükségleti cikkek termelésével, forgalombahozatalával és árusításával foglalkozó vállalatokat arra kötelezhessen, hogy bizonyos módszer szerint folytassák az üzemet, esetleg meg is válthassa a kormány az egész telepet. Felhatalmazást kér, hogy a malmokat bizonyos fajta lisztek gyártására, élelmények megfelelő arányú keverésére és csak bizonyos lisztfajták árusítására kötelezhessen.

(Katonai szolgálati kötelezettség kiterjesztése.)

A kivételes intézkedésekről szóló törvény módosításáról beadott törvényjavaslatban felha-

talmazást kér a kormány, hogy az ország lakosságát a közvetlen hadicélok kivételével különös és a hadiszolgáltatásokról szóló törvényben már szabályozott rokonjellegű személyi és a dologi szolgálatok teljesítésére bármikor igénybe vehesse.

Intézkedéseket tartalmaz a törvény arról, hogy egészségügyi, élelmezési, biztonsági vagy egyéb közszükségleti munkák végzésére a közigazgatási hatóság, miniszteri felhatalmazás alapján személyes szolgáltatásra kötelezhet minden munkaképes egyént. Férfiakat a járásában és a határos járásokban, nőket a községükben és a határos községekben. Az ifjabbak megelőzik az idősebbeket. A nők mindig, a férfiak lehetőleg csak rendes foglalkozásuk körében alkalmazhatók. A törvény kimondja, hogy a szolgáltatások készpénzben honorálandók. A szolgáltatásra karhatalommal lehet a kötelezetteket kényszeríteni. A fegyverek hadiszolgáltatásra alkalmazhatók.

(Vármegyeyi tisztviselők megbízatásának meghosszabbítása.)

Sándor János belügyminiszter előterjeszti a vármegyeyi választott tisztviselők megbízatásának újabb meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot és javaslatot tesz a Cunard társulat kivándorlók szállítási engedélyének visszavonásáról. Ezt a Ház osztatlan helyesléssel elfogadja.

(Hadiadó 20000 koronán felül jövedelem után.)

Teleszky János pénzügyminiszter törvényjavaslatot nyújt be az 1914. év első felében mutatkozó terhek fedezéséről, továbbá a hadikölcsön pénztárról, a bevonulás következtében gyám nélkül maradt családtagok ellátásáról szóló törvényjavaslat kiegészítéséről. A törvényjavaslat a hadbavonultak segélyezését kiterjeszti a népfőkelőkre és önkéntesekre, valamint a rendes szolgálatban álló póttartalékosokra. A háznép fogalmát is kibővíti mostohákkal és örökbefogadottakkal. — Végül a hadsereg céljaira a jövedelmi adónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről.

A jövedelemadóra vonatkozó törvényes rendelkezéseket csakis ideiglenesen az 1915. évre és csakis részlegesen a 20 ezer koronát meghaladó összjövedelmekre fogják kivetni.

A javaslat 16 szakaszból áll. Az első szakasz megállapítja, hogy csupán a huszezer koronát meghaladó jövedelmek esnek adó alá az 1909. X. t.-c. megfelelő rendelkezései szerint.

A második szakasz a pénzintézeteket kivonja a jövedelemadó alól, mivel azok máris irányban ugys meg vannak adóztatva. A harmadik szakasz kimondja, hogy a jövedelemadó kivetésénél, amennyiben az 1909. X. t.-c. cikkre hivatkozás történik, a törvény szövege értelemszerűleg alkalmazandó.

A következő szakaszok körülírják, hogy milyen jövedelmek esnek a jövedelemadó alá. Intézkedik egy szakasz az adókivetés és a jogorvoslat eljárásairól. Ezt a miniszter rendeletileg fogja szabályozni, azonban most már megállapítja, hogy az adókivetést a jelenleg fennálló adófelszámolási bizottságra ruházza. A javaslat korlátlan panaszjogot ad mindenki számára a közigazgatási bírósághoz.

(Kisebbségi javaslatok)

Balogh Jenő törvényjavaslatot nyújt be az Országos Ügyvédi Grám- és Nyugdíjintézet törvényének kiegészítéséről, az Ausztriával fennálló kölcsönös jogsegélyről. A javaslat intézkedik a hatvanöt éves ügyvédek agkori ellátásáról és ötszáz ezer korona államsegélyt biztosít a Nyugdíjintézetnek.

Harkányi János kereskedelmi miniszter törvényjavaslatot nyújt be végül a külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes rendezéséről szóló 1914. évi II. törvényeikké meghosszabbításáról, továbbá két jelentést terjeszt elő vicinális vasutakról.

Az összes javaslatokat bizottságokhoz utasították.

(Az ülés bevétele.)

Az elnök ezután indítványozza, hogy a legközelebbi ülést szombaton délelőtt 10 órakor tartassák meg és annak napirendjére a további intézkedések megtételét tűzzék ki.

Az ülés ezzel véget ért.

A főrendiház ülése.

A főrendiház ülését délután négy órakor nyitotta meg Jósika Samu báró, elnök. Az ülés elején felolvasták az összehívó királyi kérésiratot, melyet a főrendek állva hallgattak végig. Az elnök ezután elparentálta Pius pápát és Károly királyt, Románia bölcs uralkodóját, az ország évtizedes haladásának előharcosát.

Az elnök berekesztő beszédében hódol a királynak, akire a nép jólétéért eltöltött élete alkonyán a sors az uralkodói gondok legnehezebbjét hárította. A király nevének említésekor lelkes éljenzések törtek ki a főrendek, majd így folytatta beszédét az elnök:

— Imádkozzunk a gondviseléshez, hogy a világrengető harcok szerencsés befejezését mielőbb elérje.

Ezután nagy szövetségesünknek hódolt szavaival, majd felbatalmazást kért, hogy a főrendek hódolatát a trón szalmolyához juttassa, Frigyes főhercegnél pedig a főrendiháznak a hadsereg iránti bizalmát tolmácsolja. Az ülés ezzel véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Csütörtök: Hegedűs Gyula felléptével Kornévillei harangok. (Gáspár apó). — A.

Péntek: Nagy hangverseny és Nincs elveszve Lengyelország, Hazáért királyért, Elszállásolás, daljáték. — B.

Szombat: Ugyanez. — C.

Vasárnap: Limonádé ezredes.

* Gáspár apó — Hegedűs Gyula. Hegedűs Gyula ma a Kornévillei Gáspár apóját játssza el, amely szerepben nagy művészetén kívül élvezni fogja a közönség gyönyörű énekhangját is. Tudvalevő, hogy a művészek meglehetősen szép bariton hangja ép olyan feltűnést keltett, mint páratlan, igaz művésze. — Fehér kabarét címen nagy hangverseny lesz holnap és holnapután a színházban. Részt vesznek különböző énekesekkel Dióssy, Pataky, Kontay, Hempel, Heppsené, Kiss Mariska, Keszlerné, Járny, Győző, Polgár, Várny, Uray, Kiss Miklós, Herold, Szendrey.

* A metressz. (Nagy dráma az Apollóban.) A világairú Caillaux-pör nyomán íródott „A metressz” című szenzációs mozdíráma, amelynek izgalmas cselekményében a francia pénzügyminiszter tragédiájának sok hasonló vonása ismerhető fel. A szerelmi érzések indítják azokat a megrendítő drámai cselekményeket is, amelyek felépül ez a nagy-szerű mozdíráma. A népszerű demokráta vezér szörlejtének pénzén választatja meg magát képviselőnek. Győzelmet elősegíti barátja, egy előkelő nagy lap főszerkesztője és tulajdonosa. A képviselő háládatlan mind a két jótevőjéhez. Szeretőjét elhagyja és elhódítja lapszerkesztő barátjától azt a nőt, akit barátja haláláig imád. A háládatlanság bosszút öbressz. Az újságíró leleplezi a képviselőt, hogy szeretője pénzével választotta meg magát. A botrány felkavarásához az elhagyott nő szolgáltat adatokat. A képviselő felesége nem tudja más-ként megmenteni férjét, mint megöli az újságíró és aztán önmagával végez. A grandiózus dráma új bareteri sorozattal csütörtökön és pénteken kerül bemutatásra az Apollóban. 3

* „Miként a sas...” szenzációs történelmi dráma pénteken és szombaton az Urátiában. 5

Repülőgépen a keletporoszországi harctér fölött.

(Az elpusztított városok. — Gyujtogatnak az oroszok. — Ellenséges ütegeknél.)

Az Aradi Közlöny tudósítóját

Arad, november 25.

Paul Lindenberg, a Berliner Tageblattnak a keletporoszországi harctérre küldött munkatársa, a hadvezetőség engedelmével légi utat tett a harctér felett. Érdekes utjáról a következő színes tudósításban számol be:

— Szabad? — kérdezte sapkája alól csengő hangon a mögöttem ülő pilóta.

— Szabad — válaszolta a montör.

A motor működni kezdett, a kerekek elől eltávolították az akadályokat és a Rumpler-monoplán, amelyen több mint harminc fekete-fehér-piros karika mutatta az ellenség golyóinak nyomát, gurult már a széllel szemben.

— Előre! — hangzott vidám hangon a parancs.

Előttem, amint egy celluloid tábla mögött a megfigyelő helyen ültem, kényelmetlen gyorsasággal zugett a légesavar, erős rezgés és dörgés hatotta át a gépet, amit én is egész testemben éreztem, aztán rövid megingás után előbb lassan, majd egyre gyorsabban és gyorsabban felemelkedett a monoplán a tiszta téli levegőbe.

— Ha valami baj történik, azért őrizze meg a nyugalmát és maradjon a helyén — kiáltotta hozzám a vezetőm, aki ezzel a kipróbált járművel már több mint nyolcezer kilométeres utat tett meg az ellenség felett. Ettől kezdve a szóbeli érintkezés már ki volt zárva, csak ceruza és papír segítségével tudtunk hírt adni egymásnak, mert minden szavunkat elvitte az erős légáramlat és a motor zaja. Jóllehet először repültem életemben, a legesekelebb aggodalmat vagy félelmet sem éreztem és nem is gondoltam arra, hogy a határig tervezett utunkon könnyen eltalálhat az ellenség golyója. Noteszkönyvem, érintetlenül hevert télen kezemben, szememnek annyi látnivalójuk volt, olyan nagyszerű volt lebegni a levegőben ezen a hatalmas, emberi elme alkotta zseniális madáron, túl minden földi szenvedésen, túl a bánaton, gondon, küzdelmen, tülekedésen, ami odalenn dúl, mélyen odalenn.

A város házait, amelyben még az imént időztünk, most kedvesen apróknak látjuk, a piros tetők, hosszú és görbe vonalak, az utakat mintha körzővel mérték volna le, amott parkrészek zöldelnek és ezüst szalagként tekergetőzik a szürke vidéken át a folyó.

A Gumbinnenhez vezető országút felett vagyunk. Az országuton hosszú, hosszú sorokban a menekülők kocsijai haladnak. Egyik jármű a másik után, mellettük két podgyász-kolonna. A mezőkön és szántóföldeken, amelyeket mintha sakkasztán voltának, olyan könnyen lehet telismerni, fekete-fehér állatesordák legelnek kisebb és nagyobb juhnyájuk, pásztor és kúya nélkül.

Egy faluhoz közelítő hídon megakadtak a nagy zürzavarban a kocsik, lovak és barmok. Két autó robog arra: meg kell állniok. És megint áthatja a szívemet az a boldogító érzés, hogy mindentől távol vagyok, akadályt nem ismerek a világos aether korlát nélküli, végtelen pályáján.

De nem jó előre örülni. Északkeletről felhők vonulnak erre és pillanat alatt mint varázsütésre egymás fölé tornyosulnak. Még észre sem vettük a már bennük vagyunk, sűrű, rezgő, szürke ködfátyol vesz körül. Már tudunk rajtuk, de a földből nem látunk semmit.

repülőgép észrevehetően süllyed, megint a felhők közé jutunk, de aztán kiérünk a tiszta levegőre és újból pontosan látunk mindent. Megint a menekülők országutját, ott a kiégett, fel-dult tanyákat és egy temetőt, borongós tülelő fakkal.

A pilótatiszt megérinti a vállamat és újjával előremutat. Egy pontot látni ott, talán egy rablómadár. De a pont egyre nagyobbodik, fel-lénk siet és most megismerjük: egy másik monoplánunk, amely felderítő útról tér vissza. Alig egy perc és már messzire repül tőlünk.

Közeledünk Gumbinnen városához. Ott a törvényszék csinos épülete, itt a kaszárnyák, alattunk a vásártér. A legtöbb utcában alig van élet és mozgás, mintha kihaltak volnának, mert a lakosság nagyrésze elköltözött; a kémények nem füstölögnek, csak a pályaudvaron van élénk nyüzsgés. Vonatokat tolnak ide-oda, emberek, főleg katonákat látunk sűrű csoportokban. A Goldaphoz vezető országuton is különböző csapatokat látunk, gyalogságot, lovasságot és elkülönítve sok kocsit, amelyek biztosan sebesülteket rejtegetnek.

Most délkeleti irányba repülünk, magasabbra jutunk, megint belekerülünk egy felhőtömegbe, míg végre oldalt elhagyjuk. Mint később megtudtam: kétezer méter magasságban voltam. Odalenn minden kicsi és vézna, de egyes dolgokat még jól fellehet ismerni. Ugy rémlik, mintha tompa dörgést hallanék, balra tőlem egy hegyláncan fehér felhőcskéket látok gomolyogni, a repülőgép kissé emelkedik, aztán megint süllyed, nehéz tűzérőségünk egyik tűzelő ütege felett vagyunk.

Amott a rominteni síkság húzódik el szélesen erdőségeivel. Egy vasuti töltés mögött, messzeláthatóval pontosan fölismerni, orosz lövészárkok vannak. Azt nem tudom megállapítani, hogy emberek is vannak-e bennük, ehhez gyakorlottabb szem kellene.

Annál világosabban látom, hogy egy város házaiból lángok törnek az ég felé. A vásártéren ég a városháza, négy-öt-hat helyen ég a tűz, azt a házat is, ahol röviddel ezelőtt még békében laktam én, felgyújtották a betolakodók, akik a cár kabátját hordják. Szegény, vendégszerető város, Lyck sorsában osztozol.

A kórház közelében lévő szántóföldön katonai célokat szolgáló kocsik vannak, mellettük egy nagyobb lovascsapat lovai. És itt, a sajátságos alakzatú magas, vörös víztorony mellett ütegek vannak felállítva, nev látszik, nem működnek.

Megfordulunk és visszarepülünk felszállóhelyünkhöz. Hiába kutatom a mi, vagy az orosz csapatait, bizonyára jó fedezékekben vannak, a terep alkalmas erre dombjaival, völgyeivel, erdőségeivel. Sajátságos, kollektív benyomást tesz az emberre a mindenütt kihalt vidék. Elhagyott a termékeny föld, amelyet máskor eke szántott, elhagyottak a falvak és utak, súlyos végzet megsemmisítő fuvalma járt itt, elpusztítva mindent, amiben élet volt.

Fél óra múlva leszállunk, a propeller furcsa szúása megszűnik, a gép földet ér és gurul. Egy perc múlva rettenetesen, bátor vezetőmmel, aki már sok-sok fontos jelentést hozott, megint szilárd talajon állunk.

Északon jól előkészítettük a győzelmes döntést

(Az orosz jobbszárny helyzete. — Az elvesztett Visztula-vonal. — Téli hadjárat Flandriában. — Angol-francia-belga veszteségek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 25.

Moraht őrnagy, a Berliner Tageblatt katonai munkatársa írja:

— A háborús helyzetről az utóbbi napokban érkezett hírek röviden összefoglalhatók abban, hogy a nyugati hadiszíntéren nem változott a helyzet és keleten még nem következett be a döntés. Mindenesetre örvendetes, hogy Nieuportnál és Ypernnél minden kedvezőtlen körülmények ellenére is erősen tartjuk állásainkat és sikerült egy angol hajórajt tüzéségünk tüzelésével elűzni. Az argonnei erdőben — mint már ismételt hangoztattam — a terep és az ellenség megerősítései, támaszpontjai nagy nehézségeket gördítenek előrenyomulásunk útjába. Ha ennek ellenére is mindig jobban közeledünk az erdőség déli része felé és napról-napra növekszik ezen a harctéren ejtett foglyaink száma, akkor azt kell következtetnünk, hogy a franciák végül mégis kénytelenek lesznek elhagyni Verdun környékének ezt a vidékét.

Arról már szombaton bizonyosságot szereztünk, hogy a Soldau—Thorn vonalon előrenyomult és azután Mlava és Plock felé visszavert orosz erők nem tudnak újabb ellentállást kifejteni. Üldözésük egyre tart és valószínű, hogy a Visztulamenti erősség: Novo-Georgievsk elérése előtt nem mernek eredményes harcba bocsátkozni. Épp ezért ezek az orosz seregek nem veszélyesek a nagy keleti német hadsereg balszárnyára, amely Lodztól északra áll harcban. A lodzi küzdelem azonban még nem ért véget. A hadi taktikus számára fontos megfigyelés, hogy a Wlochowonél és Kutnónál lefolyt harcok óta az oroszoknak nem sikerült állandó visszavonulásukban megtartani a Visztula vonalát, hanem operációs bázisukat néhány napi meneteléssel kénytelenek voltak odább helyezni, hogy így késleltessék a döntést. Természetesen számítani lehetett az újabb orosz haderők mutatkozására is, mert a Visztula erősségei között az oroszok előrenyomulásuknál hagytak hátra számottevő csapatokat. Ezek a pótló seregek azonban későn érkeznek ahhoz, hogy a döntést megmászthassák. Inkább csak elősegítik az oroszok vereségét, semmint elhárítanak azt.

A német jobbszárny az osztrák-magyar seregrészekkel együtt harcol eredményesen Cestochau táján. A hatalmas orosz harci front tehát a szövetséges seregek támadása következtében eltolódott. Amíg azelőtt nyugati irányba fordult, most északfelé fordult. Azonkívül az oroszok jobbszárnya összeroskolt, aminek az lett a következménye, hogy hátsó összekötő csapatai megzavarodtak és így a visszavonulása nagy akadályokkal megvágta. Teóriában kedvezőbben elő nem lehet készíteni a szövetséges seregek győzelmét, amelyhez csak az szükséges, hogy az erőviszonylatok valamennyire egyensúlyban maradjanak és hogy az ellenség üldözése kitartóan erőteljes legyen.

Külföldön nagyon sokat foglalkoznak azaz, hogy a német hadvezetőség a rossz időjárásra való tekintettel és tél kezdete miatt beszünteti-e nyugati Flandriában a harcokat, vagy sem. Azt kell gondolnunk, hogy ezt az eszmét az utána való vágyódás szülte. A nyugati Flandriában döntéssért harcoló seregek közül éppen a német seregek ké-

szültek föl legalaposabban arra, hogy az éghajlat minden nehézségével megbirkózva folytathassák a hadjáratot. Évtizedek óta gondoltak mindeerre a német hadsereg békés kiképzésénél. Tisztjeink és legényeink megismerték és megszokták a téli hadviselés sajátosságait. Ugyanezt és ugyanilyen mértékben nem mondhatjuk el a francia hadseregről. A francia katonaság béke idején történő kiképzésének minden ismerője bizonyíthatja, hogy a békélet-számon levő csapatokra télen nem róttak nagyobb feladatokat, beérték azzal, hogy állomáshelyük közelében kisebb teli gyakorlatokat végeztek. A délfraancia katonák pedig épséggel nincsenek hozzászoktatva északi Franciaország téli hidegének elviseléséhez. Még jobban megakadályozza a téli klíma a benszült afrikai csapatoknál, az algieri 19. hadtest csapatainál és a Marokkóból átszállított csapatoknál a katonák képességeinek teljes kihasználását. Ugyanez a helyzete az angolok indiai segélycsapatainak. Ha az indiai gurkkatonák ismeri is odahaza a telet: az indiai tél egészen más és különösen más az, ha télen kaszárnyai gyakorlatot végez a katonák, mintha télen szabadban hál és harcol. De még a regulális angol csapatok sem szokták meg a téli hónapokban szabadban teljesített katonai szolgálatot annyira, mint a németek. A defenzívában lévő ellenséges csapatok helyzetét ezenkívül megnehezíti a tél beálltával az is, hogy a keményre fagyott földben nem lehet többé olyan jól készíteni védműveket, sáncokat, mint eddig. Sok egyéb körülménytől eltekintve már csak a most elmondottak is felette valószínűtlenné teszik, hogy a német hadvezetőség energiáját a tél beállta befolyásolhatná. Hadvezetőségünk télen és fagyban époly jól tudja feladatát és célját, mint eddig.

Az utóbbi időben ismételt kaptunk híreket arról, hogy ellenségeink veszteségei milyen rendkívül súlyosak. Az angolok nyolcvanezer főnyi veszteségről számolnak be, de nem lehet tudni, hogy ebben a számban a halottakon, sebesülteken, fogságba esetteken kívül a betegek is szerepelnek-e. Az utólagosan küldözött összes kiegészítésekkel együtt is legfeljebb félmillióra becsülhető angol seregnél 80000 ember is igen tekintélyes százaléku veszteség. A belga hadsereg, amely a háború kezdetén 120,000 emberből állt, alaposan leolvadt és az Ysernél utoljára harcolt maradványai, hollandiai forrás szerint, alig érik el a 25000 főt. Amint tudjuk: ezt a szomorú és harskóptelen állapotban levő sereget már a front mögé vitték. Legnehezebb áttekinteni a franciák veszteségeit, mert a francia hadvezetőség egyáltalán nem tesz közzé veszteségi listákat. Annyi azonban kétségtelen, hogy a veszteségek óriásiak olyan nagy mértékben, hogy a két év múlva sor alá kerülők, az idősebb tartalékosok behívása és a területiális csapatok átszállítása sem volt elegendő arra, hogy a francia hadsereg hadilétszámában támadt hézagokat pótolja.

A három szövetséges közül még aránylag az angolok tudják leginkább kiegészíteni a harctéri veszteségeket újabb küldött csapatokkal. De ez csak addig tart, amíg a nehézesen döcögő verbuválás teljesen meg nem szűnik. Annyi kétségtelen, hogy a döntés bekövetkezéséig az angol seregek nem érik el azt a

szükséges nagyságot, amelyet Londonban jószolgatnak. Angliában nem megy sehogysem az ujoncok verbuválása, külföldről és a gyarmatokból se lehet azokra a százazatokra számítani, amelyekre Kitchener lordnak szüksége volna és a melyekre ő számított is.

Halottak az asztal mellett.

(Egy zászlós és két önkéntes. — Aradra jött sebesült tiszt elbeszélése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 25.

Sebesültek érkeztek tegnap és ma Aradra. A legutóbbi harcokról sok minden szépet és felemelőt tudnak mondani. De megkapóbbat és érdekesebbet talán egy sem, mint egy százados, aki egyik magasabb parancsnokságnál volt beosztva és így mondotta el egy zászlós és két önkéntes tragikus és hősi halálát:

— Egy zászlós és két önkéntes jelentést vitt Jaroslau vidékére. A legközelebbi ut Radymnón keresztül vezetett. Przemyslnben halottak, hogy a radymnói utat lövik az oroszok, de azért úgy gondolták, hogy szétnéznek, hátha keresztül tudnak jutni? Mind a hárman voltak már tűzben s így a fegyverropogás nem volt újság előttük. Przemyslnben, a Stieber kávéházban megittak gyorsan még egy üveg fehér burgundit, bár a zászlós egyáltalán nem akart semmiképen sem francia bort inni.

— Annyit tudok, — mondta — hogy békében semmiesetre sem fogok francia bort inni — mire fenéig kiitta a poharat.

Elindultak a radymnói országúton.

A jelentések, a melyeket magukkal vitték, nem érkeztek meg. Válasz nem jött, a három futár eltűnt. Talán elesetek valahol, vagy fogságba kerültek. Ez még csütörtökön volt.

Vasárnap egy automobil haladt Radymno felé az országúton. A tüzelés a város határából hallatszott. A mellett csöndesnek és békésnek látszott a város. A házak üresek voltak. A lakosok, mielőtt elutaztak, bezárták az ajtókat, a lakásokat, szekrényeket és minden úgy maradt, a hogyan hagyták. Némelyik ablak mögött túlfüggöny, virágvázák, néhány piros alma és narancs. Sehol nyoma sincs az ellenség kezének. Az egyik ilyen ház előtt, a kis kertben három ló feje látszott. Az egyik keservesen nyertett. Az automobil meglassította útját.

A bennülő hadnagy figyelmesen megnézte a három lovat. Feltűnt előtte, hogy a csöndes faluban, ahol nyoma sincs semmiféle csapatnak, fához kötött lovakat talált, amelyekről rögtön megállapította, hogy az osztrák-magyar lovassághoz tartoznak. A nyeregutáska érintetlen volt. A hadnagy meg akarta tudni, hogy hogyan kerültek ide lovak, bekopogtatott a házba s miután nem kapott választ, megnyomta a kilincset. Az ajtó könnyen nyílt és a tiszt belépett. Keresztülment egy előszobán, azután a folyosón s azon keresztül bejutott egy szobába. Megdöbbenve állott meg az ajtóban és akaratlanul is nagyott kiáltott a sófőr után, mert úgy érezte, hogy az eléje táruló szörnyű képet nem tudja egyedül elviselni.

Az asztalnál két halott állt és egy harmadik halott lecsuszott a fotelból, úgy, hogy a feje a fotel virágos párnáján nyugodott. A hadnagy jobban szétnézett a szobában s akkor vette észre, hogy egy gránát keresztültört a tetőt, a szoba mennyezetét és mind a három katonát, a zászlóst és a két önkéntest megölte. Az egyik önkéntes kezében töltőtoll volt, előtte képeslevezőlap és a címnap oldalán ez az egy szó: „Fräulein.“ Tovább nem folytathatta. A zászlós feje az asztal lapjára borult és a bal-karja védő helyzetben maradt.

Békés áramlat Szerbiában

(Csalódás a szerb nép minden rétegében. — Románia nem ismer szimpátiákat.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Szófia—Bécs, november 26.

Szófia. Bolgár forrásból eredő egybehangzó jelentések szerint, Szerbiában válságos fordulat állott be, ezt a jelentést két bolgár kereskedő is megerősíti, akik tegnap Nisből érkeztek Szófiába. A szerbek súlyos veresége és az ország lakosságának Délszerbiába való menekülése pánikot idézett elő, amely annál nagyobb, mert rövid idővel ezelőtt mindenütt tökéletes volt a győzelemben való bizakodás és mindenütt hitték a szerb lapoknak, amelyek a szerb csapatoknak Boszniába és Horvátországba történt győzelmes bevonulásáról regéltek és azt állították, hogy közvetlenül küszöbön áll az előrehaladó szerb erőknél egyezsége az orosz csapatokkal Magyarországon. Igen sok tehető család, amely Belgrádból Nisba menekült, tovább menekül délre. A szerb nemzeti bank pénzkészletét már elvitték Uszükübe. A menekülők legnagyobb része is Uszükü felé siet. Görögországon át szakadatlanul érkeznek francia és orosz küldemények. Angliából gyógyszer szállomány érkezett. Az orosz Vörös kereszt szállítmánya Hartwigné vezetésével utban van. (Bud. Tud.)

Csalódtak a szerbek Montenegróban.

Szerajevó. A múlt héten lefolyt kisebb hadművelleti akció, melynek célja és eredménye a még Boszniában fészkelő szerb és montenegrói bandák kiverése volt, itt igen nagy lelkesedést keltett. Örömmel állapítják meg a hivatalos jelentésekből, hogy Bosznia-Hercegovina területén immár idegen katonák nincsenek. Ez akciónak első hadifogollyszállítmánya már megérkezett és a foglyok előadásából megállapítható, hogy a kemény hideg készülétként érte a szerbeket és orngorocokat. Ezek között egyébként meglehetősen nagy ellentét is van, a szerb foglyokat igen elkeseríti Montenegró teljesen passzív magatartása. Mindeztől a szerbek nagyban bizakodtak Montenegróban, amely magára vállalta volt, hogy délkelet felől állandóan nyugtalanítja majd Boszniát. Ehelyett még egyetlen határhágót sem foglalt el és kizáróan a Lovcen környékére szorítkozik minden akciójával.

Félti az angol Szerbiát.

Amsterdam. Az ideérkezett angol lapok nagy rezignációval foglalkoznak Szerbia helyzetével. Az „Evening Standard”, amely mind- eddig a szerb fegyverek dicsőségéről zengett himnuszokat, kijelenti, hogy Szerbiában már csak idegen hatalom segíthet. A segítségre azonban oly sürgősen van szüksége, hogy csak szomszédos állam segítségének láthatná hasznát. Ezért Bulgáriának és Romániának volna kötelessége, hogy megszorult szomszédján segítsen.

Az angol lapnak e jóindulatu tanácsa aligha fog nagy lelkesedést kelteni az entente segítségébe bizakodó Szerbiában.

A dinár értékének csökkenése.

Castelnovo: A szerb—montenegrói dinár értéke felére csökkent.

Békeáramlat Szerbiában.

Bécs: A Südslavische Korrespondenz jelenti Szalonikiből: Tökéletesen megbízható nisi forrásból az a hír jött, hogy az osztrák-magyar csapatoknak előnyomulása Szerbiában úgy a lakosság, mint szkupstina képviselők körében igen leverő hatást keltett. A nép között mind erősebb lesz a béke utáni vágy, sőt az ellenzéki képviselők is a mellett vannak, hogy Szerbia fejezze be a háborút és kössön külön békét.

A radikális párt tagjai ezt hevesen ellenzik, minthogy Szerbia vállalta a kötelezettséget, hogy Oroszországgal és többi szövetségeseivel együtt a nagy világháború végéig kitart.

Ebben a szomorú és zavaros helyzetben a szerb tisztikar egy része még mindig javulást remél. Kevésbé bizakodnak a közkatona, akik már kifáradtak a hosszú harcban. A tiszt k orosz segítségre számítanak, de a car birodal-

mából eddig csak pénzt, hadianyagot és csokely számú önkéntest kaptak.

Romániát érdekel irányítják.

Bukarest, november 25. Independence Roumanian felhivatalosan jelenti: A román kormány nyugodtnak állapítja meg a közhangulatot. Romániát rokon-szeny vagy ellenszeny helyett érdekel vezetik. A közvéleményt eleinte megtevesztették, azóta azonban közbizalommal kíséri a kormány magatartását.

Párisi lapok a franciák hangulatáról.

(Az ifjú arisztokráta félelme. — Albert király dicsőítése. — Nyomorgó színészet.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

— Arad, november 25.

Ma érkezett párisi lapok rendkívül hű mértékét mutatják annak a félelemnek és pesszimizmusnak hangulatnak, amely a francia főváros lakossága fölött urrá lett. Vannak még párisi lapok, amelyek nem a közönség félrevezetésére íródnak és amelyeknek hasábjain nem hazudoznak nyugalmazott tábornokok, akadémi-kusok, vagy a kormány szekerét toló nagynevű, de fizetett tollú emberek.

A „Matin” szombati számában például azt olvassuk, hogy egy előkelő arisztokrata klub intézkedett, hogy fiatal tagjai, akik nem igen bíznak idegeikben, „bátorsággal teljenek el”. A szolgáltnak kiadták az utasítást, hogy minden eszközzel hassanak oda, hogy a fiatalurak leszokjanak a félelemtől. El kell menni a fiatal arisztokrata lakására és revolverlövéllyel keltik fel őt. Ha a klubban levelet kell nekik átadni, akkor olyan gesztus kíséretében teszik, mint amikor egy bajor leszur egy turkót. Evésenként csak száraz kenyeret és rummal kevert vizet szervíroznak. A kályhákban időnkint felrobbanik valami, hogy a fiatal urak hozzászokjanak az ekzplozióhoz.

Feltűnő, hogy a francia lapok hirtelen „humanusak” lettek. Hasábszáma közlik a hadifogságban levő német tisztek és katonák köszönőleveleit, akik dicsérik azt a nagyszerű bánásmódot, amely osztályrészükül jutott. A „Matin” ankétet rendezett a poitesssi foglyokórházban ápoltak között, akiknek szabad volt teljes nyíltsággal válaszolniuk a kérdésekre, de akik csodálatosképen kifogástalan francia nyelven irtak. Nagy riport van a laphon egy központi foglyotáborról, ahol német alattvalók élnek, de sajnos, az újságíró elfelejtette megmondani, hogy hol van ez a tábor. Sok német és magyar ember szeretne volna tudni, hogy hol van a hely, ahol övéink jobb dolga van, mint ő neki magának ideháza.

Nagy teret juttatnak a lapok ama kitüntetések leírásának, amelyekben a németek által megszállott területen lakó francia kiváltságok részesülnek. Így például a reimsi polgármestert, aki orvos is, az akadémia tagjává választották. Ki nem fogynak a párisi lapok Albert belga királynak, a francia nép kedvencének dicsőítéséből. Pichon volt külügyminiszter, a „Petit Journal”-ban azt írja, hogy a belga király a világ lelkiismeretének a megtestesítője és a szó legszebb értelmében a vezére. Hervieu Pál költő beszélt arról a királyi párról, akinek országa imár csak egy keskeny tengertpart.

Tele vannak a lapok Abdel Ali ben Zamli regényével. Ez az ifjú, aki algiri uniformisában úgy néz ki, mint egy Mars isten, felkeltette egy lovassági újságíró kíváncsiságát, aki aztán népszerűvé tette. Ő Franciaország legfiatalabb katonája, keleti neve csak — álnev és valóságban Christian de Jonchaynek hívják, egy francia huszár alezredes fia, egy 1870-ben, a csataterén elesett tábornok unokája. Tizennégy éves lévén, nem akarták felvenni a francia hadseregbe. Minthogy azonban ő tudta, hogy a mohamedánok általában fiatalabbnak néznek ki koruknál, megszökött a szülői házból Algirba és önkéntes lett. Azóta a németek ellen harcol, míg az anyja az összes lapokban hirdeti és hirdeti a fiáról.

Minden győzelmi remény ellenére — a „Matin” a harctéri híreit és kommentárjait „Győzelem előtt” közös címmel adja be — Páris hangulata nyomottabb most, mint valaha. A színházak zárva vannak, a lapok egy szót sem írnak mindarról, ami a párisi társadalmi élet-hez tartozik. A színészek nyomorognak és Viviani miniszterelnöktől azt kérték, hogy engedje meg a színházak megnyitását. A miniszterelnök megígérte, hogy rövid időn belül a színházak matinékat, hangversenyeket rendezhetnek, mozgóképeket mutathatnak be, de csak csütörtökön és vasárnap, azonban csak katonai cenzura mellett. Kávéházak és vendéglők zárórája nemsokára tíz óra lesz, a mai 8 óra helyett.

A lapok hirdetési rovata megszűnt és azok helyén veszteségi lajstromokat és katonai ki-tüntetések közölnek. Aki hirdet, az csak azt jelenti a vevőinek, hogy csak francia gyártmányt árul és hogy a cégtulajdonos ennél és ennél az ezrednél szolgál, az üzletet a felesége tovább vezeti. Egy másik hirdetés pedig közreadja az osztrák és magyar cégek elkobzási lajstromát. Ugyilátszik, hogy utóbbi időben ezek magánvagyonát is lefoglalta az állam, mert sok olyan név van a hirdetésben, akinek nem volt üzlete, hanem mint újságíró, vagy más foglalkozással kereste kenyerét. A hirdetési részben vannak a sebesültek kérelmei, hadifoglyok keresése, vagy a németek által megszállt területeken lakók levelezése menekült hozzátartozóikkal.

H I R E K.

LEGÚJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált jelentése.

Érkezett éjjel 3 órakor.

Kopenhága. Pétervárott letartóztattak tizenegy duma képviselőt hazaárulás előkészítése címén.

Bécs. Vilmos császár távirati uton vaskereszt I. és II. osztályát adományozta Lipót Szalvátor főherceg, tüzérségi főfelügyelőnek.

Bécs. Hófer vezérőrnagy a vezérkari főnök helyettese megkapta a vaskeresztet.

BUDAPEST. Az ungmegyei hatóságok hivatalos jelentéssel megerősítik az oroszoknak Ung területéről kiűzetését. Zemplénmegye területén megvertük az ellenséget, amely mindenütt visszavonul. Az összhelyzet a Kárpátoknál megnyugtató. A lakosság hangulata bizalommal teljes.

Budapest. Krakói csata teljes szívósággal folyik folytonos győzelmünk mellett. Oroszok Krakótól északra és északkeletre megkezdték a visszavonulást.

Berlin. Varsóban német aviatikus négy bombát ledobott. Amerikai konzul palotájára esett. Kár nincs.

Róma. A Lovcsenen levő franciákkal meg-erősített montenegrói csapatok helyzete kétségbeesett. A Bocche di Cattaróban állomásozó Zrinyi hadihajó tüzelése már elhallgattatta a hegyre vontatott francia ütegeket.

Róma. A Daily Mailnek jelenti Pétervárról: Orosz katonai és kormánykörökben aggodalommal hallják a híreket Szerbia helyzetéről. Beszélnek arról is, hogy a szerb kormány Montenegróba kénytelen menekülni.

BUDAPEST: Milanovac, Arangelovac és Csucsik városokat a szerbek kiűritették. Több száz falut szintén kiűritettek. Összes osztrák-magyar hadifoglyokat Kragujevacba vitték sáncmunkára.

Amsterdam: Telegraf jelenti: Angol hajók hétfőn délután ködben bombázták Zeebruggét és Heistét. A tegnapi hófúvások megakasztották tengerparti operációkat. Ypern körül a havazástól a talaj feneketlen sárrá változott. Az ellenséges futóárkok helyenként alig ötven méterre vannak egymástól úgy, hogy a beszéd áthallatszik egyik árokból a másikba.

Hamburg. Egy lap tudósító beszélgetést folytatott von der Goltz tábornok belgiumi fő-kormányzóval, aki lövészárkok látogatásánál arcán lövéstől megsebesült. A fő-kormányzó kijelentette, hogy a csapatok elragadóak. Ypernnél lassan előrenyomulunk.

— Törökország mondotta továbbá von der Goltz — 1912-ben a balkáni háborúban készülletlen volt. Most azonban visszaállítja régi dicsőségét.

Gent. Német pilóták bombázták Hazebroukot. A bombázás eredménye ismeretlen, de valószínű, hogy a légi bombák nagyobb kárt tettek.

Rotterdam. A zabarni esetből ismertté vált Roittor ezredes egy szuronyrohamnál a nyugati határon elesett.

Berlin. A kormány törvényjavaslatot nyújt be a parlamenthez újabb öt milliárd hadihitel igénybe vételéről és 400 millió márka kincstári jegy forgalomba hozásáról.

ATHEN: Angol francia hajóraj körül a Dardanellakon kívül eső vizeken. Hajóraj öt török torpedó-naszádra lött. Másik hajóraj Kis-Azsiái partok mentén jár.

Kopenhága: Tebrisz: Perzsiából az oroszok kivonultak. Az orosz főkonzul ijedtében a német konzultól védelmül német zászlót kért.

KONSTANTINÁPOLY. A főhadiszállás jelenti: Basoránál súlyos veszteséget szenvedett angol csapatok erősítésekkel és az az angol ágyunaszádok tüzelésének védelme alatt újból előrenyomultak. Csapatunk a folyam mentén olyan pozícióban várják az ellenséget, ahol a hajóágyuk tüze nem támogathatja az angolokat.

Rimjaunai egy gőzösünket baleset érte.

Többi hadiszínterről nincs jelentés.

KONSTANTINÁPOLY. Török lapok szerint Indiában egyre terjed a mohamedánok által szított angol-ellenes mozgalom.

Kopenhága. Az angol minisztertanács felhatalmazta az indiai alkirályt, hogy szükség esetén hirdesse ki Indiában a hadállapotot.

Rotterdam. A Daily Mail híradása szerint az indiai alkirály személyében nemsokára változás fog bekövetkezni.

Berlin. Keletafrikában angol csapatok megtámadták a németek hadállásait, azonban nyolcezáz emberüket fölládozva vissza kellett vonulniuk.

London. A Reuter-ügynökség közli, hogy lisaboni lapok szerint Portugália részleges mozgósításra készül.

Bukarest. Czernin gróf a monarchia bukaresti követe átadta megbízó levelét Ferdinánd királynak.

— A király a hadbavonultak karácsonyára. Bécsből jelentik: A király tekintélyes összeget adott magánpénztárából a hadbavonultak karácsonyi ajándékaira.

— Elpusztult hajó. Newyorkból jelentik: San-Francisco bejáratánál a Hanabi nevű schooner zátonyon összezuhanott. 65 emberéből partravetett roneson 18 menekült.

— **Alkalmatlan egyének áttelepítése.** Budapestről jelentik: A kivételes állapot törvényekének módosításáról ma a képviselőház elé terjesztett törvényjavaslat 11. szakasza nem „alkalmatlan idegenekről”, hanem általában *alkalmatlan egyenekről* szól, akiknek jelenléte valahol veszélyeztetheti a hadviselés, rend és biztonság érdekeit. Az ilyen egyének áttelepíthetők tartózkodási helyükről.

— **Temetés.** Nagy részvét mellett ma délután temették a Jézsef főherceg-ut 18. számú házból Réthy László dr. a Nemzeti Múzeum elhunyt igazgató örét. A temetésen nagyszámúban jelentek meg az elhunyt barátai, egykori iskolatársai, tisztelői, akik valamennyien mély meghatottsággal búcsúztatták az elhunyt öreg urat, aki életében annyi derűs órát szerzett nekik. A Nemzeti Múzeum, a Tudományos Akadémia és egyéb tudományos társulatok képviselőiben Harsányi Pál dr. muzeumi ör vett részt a temetésen. A holttestet a felső temetőben levő családi sírkertben helyezték örök nyugalomra.

— **Megsebesült honvédtisztek.** A 68. számú veszteségi listám november 25-ikén jelent meg s a következő elesett és megsebesült tisztek névsorát tartalmazza: Bezerédi Aurél 2. honv. gye. zászlós megseb. Biró Géza főhadnagy 30. honv. gye. meghalt. Borbély Elemér 31. honv. gye. tartalékos zászlós meghalt. Boros Kálmán 7. utász alj. főhdg. meghalt. Buthy Lajos 2. honvédg. e. főhadnagy megseb. Dobos István 2. honvédg. e. százados megseb. Ehmann Pál 31. honvédg. e. tartalékos zászlós megseb. Faragó Mihály 4. honvédhuzár ezredbeli kadétfőrmester megseb. Darazskei Fodor László 31. honvédg. e. száz. megseb. Glaser Péter 7. honv. gy. e. zászlós megseb. Havasi Jenő 31. honv. gy.-e. tart. hdngy megseb. Iváscu János 7. honv. gy.-e. hdngy. megseb.

— **A katonák meleg ruháira adakoztak:** Hegedűs János 4 korona, 1 prémgallér, özv. Nenner Mihályné 5 korona, 1 bunda, özv. Fränkel Vilmosné 4 hósapka, 6 pár érmelegítő, 1 doboz tépés, Guttmann és Berger aradi cég 10 hósapka, 6 füvedő, Lengyel testvérek aradi cég 50 pár kapca, Pataki Jánosné 1 pár csizma, 2 ing, 1 alsónadrág és kapca, özv. Köhler Vilmosné 1 pár csizma, 3 ing, kapcák, özv. Langer Alajosné (Soborsin) 6 haskötő, 6 pár kapca, 7 pár érmelegítő, özv. Gabovits Sándorné (Aradgái) 1 szörme, 1 karmantyú és 1 pár meleg cipő, özv. Weinberger Jánosné 1 nagy kabát, Gábor Sándorné 1 hósapka, 1 pár érmelegítő, Blaskovits Elza 10 pár érmelegítő, Jasok Béláné 12 hósapka, Réthy Béla (Békéscsaba) Réthy László dr. ravatalára szánt koszoru megváltása címén 30 korona. Köszönet az adakozóknak, dr. Múlek Lajosné.

— **A Deák Ferenc-utcai román leány-internátus épületben elhelyezett tartalék-kórház sebesültjeihez f. hó 11-től a mai napig adományok érkeztek, amelyekért ezuton is hálás köszönetet mond a vezetőség a következőknek:** Popovics Jánosné és Petreánné, Berhán Vazul (Borossebes), Kampis Antal, Kasnyik Lajosné, Mitterné, Brandeisz Henrik, Vallinger nővérek, Tinkó Ella, Herz Andor dr., Wirth Józsefné, Székács Száva, Székely Demeter, Sokác Pál és Herling Mihály. Mittnér Józsefné urnó gyűjtésével: Vágó Margit, özv. Praisinger Péterné, özv. Szőnyi Mihályné, Orutay Mariska, Kosa Lúkrécia, Müller Andrásné, Albert Lajosné, Princz Aurélné, Kurucz Mihályné, Joó Győzőné, Henrik Józsefné, Eutirza Ferenoné, Mittelbrun Jánosné, Wirth Józsefné, Kopp Jánosné, Wittmann Jánosné, Böhm Vilmosné, Sukosd Béláné, Ujlaky N.-né, Nagy Lajosné, Papp Jánosné, Bosnyák Pérané, Kurticsán Jánosné, Rudolf Károly, Schiller Mátyás, Kera Eugénia.

— **Alarcosok szövetsége.** (Nagy bűnügyi dráma az Urániában.) A társadalmi drámák kereteit messze túllépő, hatalmas képet mutatott be tegnap a színház, egy bűnügyi drámát, mely azonban magasan kiemelkedik az ilyfajta felvételek felé. Ez a kitűnően felépített dráma a maga változatos és izgalmas helyzetképeivel, sokszor megráztató, sokszor mulattató jeleneteivel, előrangú művészi játékaival, méltán sorakozik

a nagyszabású és szenzációs bűnügyi felvételek sorozatához. Amilyen érdekléscsilló a darab eseménye, amilyen izgatóak, megrázóak egyes jelenetei, éppoly mesterien van felépítve az egész darab, oly kitűnő a rendezése, oly művészi az előadása. Az emberi szenvedélyek dühnek vágnak rajta, a gonoszított tömegek pereget le előttünk, a végsőig tesztik lelkünk húrjait, míg végre az igazságszolgáltatás keze eléri az igazi bűnösöket és mi megnyugvással vesszük tudomásul a méltó büntetést.

— **Koszorúmegváltás.** Néhai Réthy László dr. koporsójára szánt koszorúmegváltás címén Berzsényi Béla és neje 10 koronát adományoztak a Vörös Kereszt egyesületnek. Az összeget rendeltetési helyére juttatjuk.

Állategek.

— A német sáncárkokból.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 25.

Egy bajor tábori lelkész következőképpen írja le látogatását a német sáncárkokban:

— Október 27-én Guinecourthoz érkeztem Rheims irányában. Itt leszálltam a sáncárkokba. Rövid kertfal hosszában osusva, előre megérkezünk a sáncokhoz. Előttünk egyszerű csatákép tárul fel. Itt állnak a 21 centiméteres mozaraink. A franciák nem fedezték fel állásunkat. De csodálatos művészettel is vannak becsémpészve a bozontos talajba, formáknak és színben csodálatosmód hozzáidomítva a környezethez. Az ember semmit se lát, egyáltalán semmit, tapogatózva keres körül, míg végre a mélyből jövő váratlan dördülés szinte feldönt.

Az ellenséges nehez tűzértség ott szemben áll, egyáltalán nem messze tőlünk, sőtát erdő szélén egy kis magaslaton, — amely előtt egy másik magaslát van. Nem láthatjuk a francia ágyukat, de rapulók már egész pontosan feltérképezték fekvésüket. Tűzértségünk lövéssel lövés után tapogatózik odaát az ellenséges ágyuk után. Most megvan a pontos cél, rövid szünet, — aztán a négy óriás mozsár egyszerre feldördül. Teremtésit, fogok-e vajjon valaha még hallani a fűlemen?... Odaát hatalmas robbanás száll föl. Toronymagas fehér gőzszlop közepén, sárgás-zöld láng csap fel, mindent körülszórt föld borítja be, aztán esend, az ellenséges ütég elhallgatott, bizonyárv örökre.

Tőlünk jobbra, vagy kétszáz méterre odább, előre, egy mélyedésben, szabad, nyílt terepen, kisebb kalibaru tábori tűzértségünk. Sokáig nem tudom felfedezni, mert, hogy az ellenséget megtévezzék, állategoket ástak fel maguknak. És csakugyan oda, egy nagy tanya mögé hullanak az ellenséges gránátok és hogy az ellenséget még jobban félrevezessék, parancsór lovasok, vágatnak a valósággal meg nem szállt tanya felé, mintha egy ott álló ütéghez jelentéseket vinnének. Minden lovas megkapja a maga gránátüdvözlését odaátrol, de minden eredmény nélkül. Minden löveg az ártatlan majorba hull, amely füstbe és fölhányt agyagpor felhőbe van burkolva.

A lovasok hidegvére már az elvetemültséghez jár közel. Az egyik visszatartja lovát, hogy lépésben menjen és a legnagyobb nyugalommal szivarra gyújt, hogy odaátrol a düh és a tüzelés sebessége tetőpontját éri el. Ugy látszik, a veszedelemben való állandó tartózkodás lassankint mindenkit oly nyugodttá valósággal érzékelenné tesz. Eleinte leguggoltunk, mikor egy bőgő golyó érkezett a levegőben. Később azonban belátja az ember, hogy ez az önkénytelen mozdulat egészen értéktelen és a zúgó gránátoknak szemébe néz, legfeljebb behunyja

a szemét, ha lecsap, hogy ne szóródjék tele perral és agyaggal.

Fehér kőbányában voltak gyalogságunk sáncárkái. Minden nagyobb veszedelem nélkül lehetett odaérni a talaj egy mélyedésében, a melyben legalább a puskagolyó elől védve voltunk, ha egy kicsit összehúzódtunk. Helyenkint halva, sőt huszonöt méterre egymástól fektettek itt az ellenséges sorok. Semmi nyoma az izgalomnak, bár a drótkerítésekben, közvetlenül az árkok előtt tömegben lógtak a szudáni néger, indiai, suávok holtteste, meglehetősen tökéletes gyűjteménye azoknak a nemes küzdőknek, a kiket a büszke Franciaország, a humanité és műveltség hazája összekoldult magának, hogy rájuk uszítsa őket. A halottszag tűrhetetlen. De ez a mi derék fiainkat egyáltalán nem zavarja jó humorukban.

Egy körö cigarettát kötnek és mindjárt melléje az itt oly drága gyufaszálat is, aztán a kis csomag, az ajándék elrepül az ellenséges lövészárkba. Nem mindig fogadják hálával. Gyakran elég nevetlenül az árok szélére pattog válaszul a golyó, az ember orra és szeme teli lesz sárral. Majd egy sípkát az ásó nyelire akasztanak és egész csöppet kitartják. Ez a kis színház odaát valamennyi gépfegyvert felébreszt, míg a mieink magukon kívül vannak az örömtől, hogy a franciákat munició-pazarlásra bírták.

Ott, hol az árok könyökbe fordul, egy báb áll, egy francia katona, tökéletesen kiállva, szinte megszólal, olyan élethű. Minden újonnan érkezett katonának, a ki még nem ment át a tüzkerezszen, hogy megszokja egy lövést kell leadni rá. Így akarja a lövész-árok nagytekintetű parancsnoka. Ha nem talál, addig fizet egy garast, míg a vörös kép elrepül. A szegény fráter persze már úgy nézett ki, mintha órákon át állott volna haptákban egy gépfegyver előtt.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1914. évi november 26-án:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Hegedűs Gyula és Ladizslai József fellépésével:

Cornevillei harangok.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Felejthetlen emlékü édes apa, testvér, rokonunk

Dr. Réthy László

elhunyta alkalmából képtelenek vagyunk egyenként hálánkat nyilvánítani mind azoknak, akik körünkben végleg eltávozott drága halottunk végtisztességén megjelentek, ravatalára koszorút helyeztek. Miért is fogadják ezen uton őszinte köszönetünket a bennünket ért fájdalom megosztásáért.

Arad, 1914. november 25.

A gyászoló család.

* Az ezen rovat alatt közzétett nem vállalunk felelősséget.

APOLLO

SZÍNHÁZ.

November hó 26., 27.,
csütörtökön és pénteken

Háborus aktualitások

belga és francia harc-
téren.

Riportok a háborúból

keleti és nyugati harc-
téren.

A Nordisk Films Comp.
eredeti felvétele és a

Maitresse

nagy erkölcsdráma 4 fel-
vonásban. — Cailleaux
francia miniszter nejé-
nek szenzációs pere nyo-
mán.

Nagyszabásu aktuális
film.

3987

Faiskolai termékek

Gyümölcsfák
Gyümölcs vadoncok
Diszfák
Szomorú fák
Ucai sorfák
Erdei facsemeték
Fenyők és diszönyők
Diszbokrok és érelő
Virág csérjék
Málna
Pöszméte és
Ribizli bokrok és fácskák
Rózsák, bokor alakban
Rózsák, magas törzsűek
Szomorú és kuszó rózsák
Mindenféle kuszó és fel-
futó növények
Orgonák sok színben
Peoniák kínai fajok
Magnoliák

5626

és a még itt fel nem
sorolt sok és legkü-
lönlegesebb fajú
kertészeti termékek
jutányosan beszerezhető

Szatmári

Szabó István

faiskola és kertészetéből

Pankota.

Érdeklődésre ábrándozók innép

Ajánlok

katona, lábon, deak, sodrony és kárpitozott vaságyak, vasmozdók, éjjeli szekrényeket, gyermekágyat, és kocsikat, sodrony ágybetéteket, és nyugágyakat, ruganyos és kárpitozott madracokat, divánokat, afrik és léször madracokat, réz és félrés ágyakat, réz mosdók és réz éjjeli szekrényeket. Egész háló szoba, szálloda, kávéház, kórház és intézetek berendezését, ruha állványokat, fa- és szénttartókat, lábtörőket, levarott szalmazsákot, kocsit ülések, rézkarnisok, szoba klozet és bidet, vasútház, egy berakott sparhet, homok hordó mészáros és hentes kis stráfkocsi, és kézi kocsit.

Garai Károlynál

József főherceg-ut 11. szám, Karolina-utca sarkán lévő butor ülésben. 5287

Kalmár József**villanyszerelő****Arad, Salacz-utca 2. sz.****Telefon 242. Telefon 242.****Ajánlja**

költözködők figyelmébe: villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűrő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

Tüzita

4876

bükk I., II., III. és dorong, cser hasáb és dorong kapható vaggononkinti vételnél **Körösvölgyi Pál-karakatár Andrásy tér 5. Telefon 651.**

858—1914. g. sz

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Aradvárosi Gyermek-kórház részére 1915-ben szükséges körülbelül 2900 kg. marhahús, 250 kg. sertéshús, 680 kg. borjúhús és 720 kg. zsír szállítása iránt folyó év november hó 30-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kiküldési ár: marhahús 1 korona 40 kg.-kint, borjúhús 1 korona 50 fillér kg.-kint, sertéshús 1 kor. 50 fillér kg.-kint, sertésszár 1 kor. 40 fillér kg.-kint.

Bánatpénzül leteendő 800 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csakis írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha

az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek, a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi november hó 28-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.**Költözködők figyelmébe!**

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 8961

Koch Dániel**Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.**

Hentesek, mészárosok és szalámigyárosok figyelmébe

BELEKET,

mindennemű sózott és szárított sertés és marhahúst nagyban és kicsinyben ajánlok.

Klein Gábor**bétkereskedő**

5681

Arad, Boczkó-utca 11. szám.**Dearling for Gentlemen**

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával. Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-tőzsdében. 2171

Ablakredők

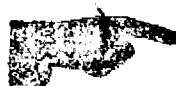
Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári rak-tára.

Gyermekkocsik nagy választékban.**Zimmermann Ignác**

norinbergi, díszmü- és játékaru üzletében 1861

Arad, Szabadság-tér 21.**PHÖNIX****biztosító társaság Aradon,****képv. Halmi József által, Szabadság-tér 10. sz. a.****Telefon 726. szám.**

Ajánlja az egyedül álló s csakis a „Phönix” életbiztosító társaságnál köthető

háboru-biztosításokat

A legujabban behívás alá kerülők különösen azok részére előnyös, akik eddig bármely okból biztosítást nem köthettek és nem kötöttek, most minden **orvosi vizsgálat nélkül**, a behívottnak családtagja vagy hozzátartozója is köthet biztosítást a már bevonult biztosítandó egyénre. — Ugyancsak a most behívás alá kerülők, mint már tulnyomó részben önálló kereskedők, iparosok, stb. nagy kontingensét teszik a nagykereskedők adósainak, úgy, hogy azon **hitelezőknek** is ajánlható újból a most bevonuló adósaik tartozásainak kollektív biztosítása, kik már kötöttek ilyen biztosítást, azok pedig kik eddig ilyet kötni hajlandók nem voltak, talán mert most tömegesebben vonulnak be adósaik, kockázatuk tehát emelkedett, különvőségüket a már bevonultakkal szemben is biztosíthatják. — A most szemle alá kerülők igen nagy része nős, családos ember, kiknek érdekükben fog állni családjukról gondoskodni s mivel intézetünk 20.000 K biztosítási tőkéig a háboru-kockázatot azonnali hatállyal és teljes mértékben kiterjeszti az összes biztosításokra, módjában áll a feleknek orvosi vizsgálat mellett most is rendes biztosítást kötni a régi díjak mellett. Háboru biztosítások után a díjak a következők: I. Egyénenkénti háborubiztosításoknál a) a rendes hadsereghez tartozók évi díja egész évre a biztosított összeg 10%. b) a népielkelőkhöz tartozók 6%. II. Hitelezői háborubiztosításért a) ha a biztosított tőke 10.000 koronán aluli 7½%, b) ha a biztosított tőke 10.000 koronán felüli 7%, c) ha a biztosított tőke 40.000 koronán felüli 6¾%. Felvilágosításokkal szolgál a „Phönix” biztosító társaság főügynöksége: 5649

Halmi József Arad, Szabadság-tér 10. sz.

Apró hirdetések.

ALKALMAZÁST NYER.

Ügyes

rőfős-, rövidárus segédet keres Pol-lák Mór Társa, Lippa. Előnyben részesülnek, kik német, román nyelvet bírják. Fizetés fix, vagy ellátással. 5670

ALKALMAZÁST KERES.

Intelligens

árva leány, uri családnál alkalmazást keres. Cím a kiadóba. 5669

ÜZLETEK.

Üzlethelyiség kiadó

Deák Ferenc-utca 8. sz., ugyanott üzletberendezés is eladó. 5518

KIADÓ LAKÁS.

Újennan festett

2 szobás utcai és 1 szobás udvari lakások december 1-re ol-
ra kiadók. Bővebbet Hal-tér 2.
sz. alatt. 5678

Két egymásba nyíló,

csinosan berendezett butorozott
szoba az emeleten, külön bejá-
ráttal kiadó. Erzsébet királyné-
kört 13. 5668

Belvárosihoz

közel eső illés-utcai 51a. számú
magánház, kert, 8 szoba, konyha
és mellékhelyiségekkel, azonnal
kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5488

INGATLAN.

Eladó magánház,

melyre emelet, az egész épület
alá pince húzható. Cím a kiadó-
hivatalban. 5659

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Náder Gyula és Fia

kéményes és villanyszerelési üze-
lete Weitzler János u. 11. (Főpos-
tával szemben.) Mindennemű ja-
vítások és felszerelések legponto-
sabbán eszközöltenek. 5567

Jókarban lévő

kétkerekű kézikocsit keresünk meg-
vételre. Szalámigyár Arad, Boros
Bani-tér. 5688

Hópehely és rózsaburgonya

elsőrendű nyírségi homok, el-
adón házhoz szállítva kapható Ru-
binstein szállítónál, Arad, Minorita-
palota. Telefon 188. 5618

Mintegy három waggon

részére eladó. Bővebbet a tulaj-
donosnál, Nyáma Kracsun, Almás-
egres, u. p. Magyarád. 5672

500 pár

egész finom box és chewró fűzős
és gombos magas női cipő páron-
ként 9, 10, 11 és 12 korona.
Cipő Tőzsde Arad, Apollo mosi
u. mellett. 5161

Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb meny-
nyiségben, házhoz szállítva kap-
ható Niederhauser Gyula gazda-
sága Arad, postafiók 188. 5260

Veszek

uraktól levetett férfiruhát, téli
kabátot, városi és utazó bundát e-
legmagasabb árban. Bleier Ignát,
Szent-Pál-u. 12. 4699

Zöldség!

Saját termései petrezselyem, sárga
répa, carotta, pastinák, zeller, fe-
keté gyökér, nemkülönböztetve fej-
kaposzta, karfiol, bimbós kel, vö-
rös kaposzta, kelkáposzta, téli
retek, vörös cékla répa, vöröshag-
yoma, foghagyma, s.b. konyha-
kerti termékek, kizárólag I. minő-
ségű áruk, előnyösen beszerezhe-
tők szatmári Szabó István falkola
és kertészetében Pankota. Kérjen
előny-árlapot. 5627

KÜLÖNFÉLE.

Modern

hálószoba berendezések jutányos
áron eladók. Kápolna-utca 8. sz.,
ugyanott mindennemű asztalos-
munkák jutányosan elkészíttetnek.
Ugyanott egy butorozott szoba
azonnal kiadó. 5321

2383—1914. é. k. sz.

Hirdetmény.

Az aradi ügyvédi kamara f. évi decem-
ber hó 27-én d. e. 10 órakor Batthyányi-
u. 25. sz. házban levő helyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a kamara tagjait tisztelettel
meghívom.

A rendkívüli közgyűlés napirendje:

1. Választmány jelentése a kamara
segélyalapja javára jegyzett hadi kölcsön
tárgyában.

2. Az Országos ügyvédi gyám és nyug-
díjintézet 6 közgyűlési kiküldöttenek 3 év
tartamára való megválasztása.

Arad, 1914. évi november hó 25.

Dr. Tolnai János

5684

kamarai alelnök.

Kincstári

Rózsaburgonya

Nyírségből, métermá-
zsánsként és waggon-
tételenként kapható:
Erényi és Kalmár,
Asztalos S.- és
Chorin Aron-utca
sark. Telefon 1025.

851—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke az Aradvárosi Gyermek-
kórház részére 1915-ben szükséges
körülbelül 20000 liter tej, 850 kg.
vaj és 50 kg. túró szállítása iránt
folyó év november hó 30-án d. e.
10 órakor árlejtést tart.

Kiküldési ár: tej 1 liter 24
fillér, vaj 1 kg. 8 kor. 50 fillér,
túró 1 kg. 86 fillér.

Bánatpénssül leteendő 200 ko-
rona készpénzben, vagy elfogad-
ható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csak
írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
nyújtandók be a csak akkor vé-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az árlejtési feltételeket ismeri és
elfogadja.

Az árlejtési feltételek gazda-
sági tanácsnok urnál az árlejtést
megelőzőleg is megegyeztetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke 1914. évi november hó
28-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Az „Orsovai halhoz.”

Legnagyobb halkivitel.

Luttwák József

déligyümölcs és magyar ter-
mények kivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám

(volt Spielmann ház) saját ház.

Van szerencsém a t. vevőközönség b.
tudomására hozni, hogy most érkezett
meg több rakomány nyírségi rózsabur-
gonya és kassai fejű kaposzta. Dacára
a most uralkodó drágaságnak, az alatti
árakat ajánlom: 100 kilo prima I. r. rózsabur-
gonya K 9-50. 100 kilo II. r. rózsabur-
gonya K 9. 100 kilo fejű kaposzta K 8.
Alkalmam volt ismételtelen egy rakomány
citromot és narancsot vásárolni. 1 láda
300-as különlegesség K 13. 1 láda 200-as
prima narancs K 13. 1 darab különleges-
ség citrom 5-6 fillér. 1 darab különle-
geség citrom kisebb 4 fillér. Ezenben
ajánlom a minden héten csütörtökön
reggel érkező friss élő halak minden
fajtáját, rakományon pedig naponta friss
halak kaphatók. Továbbá 1 kilo kassai
torma 50 fillér. 1 kilo I. r. makói vöröshag-
yoma 36-40 fillér. 1 kilo II. r. makói
vöröshagyma 24-26 fillér. 1 kilo prima
florantini maróni különlegesség 52 fillér.
1 kilo I. rendű dió 80 fillér. — Kóser
(Hechser) friss tormászivatt, füstölt
kolbász, állandóan üzletben. A t. vevő-
közönség pártfogását kérem, tisztelettel
2861

Luttwák József.

Ha az egészségére

súlyt helyez, akkor oszka a

„Hamumentes“

egészségi szivarkahüvelyt használja.

Kapható:

Jámbor Antal

papir- és írószerüzletében Arad,
Andrássy-tér 3. (Tabajdi-utcal oldal)

Telefon szám 1022. 1231

Burgonya

rózsa és hópehely,
bármily mennyiség-
ben, valamint er-
délyi vöröshagyma
legolesőbb árban
kapható

5679

Perényi-utca 6d.
Telefon szám 606.

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elne-
vezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely
a bőrt kát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen
elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes,
izzadó arc bőrű egyéneknek, de használhatja bárki is
estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra
öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, ame-
lyet a **HELACIT** azon percben előidézik. Az arc olyan
lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyü-
mölcös hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárban.

1224